

สารนิพนธ์

เรื่อง การวิเคราะห์ความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวประเทศเวียดนาม

โดย

นางสาวพันธริกา นิต์สน์กุล

รหัสนักศึกษา 05580734

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อสารนิพนธ์	การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของ การส่งออกข้าวประเทศเวียดนาม
ผู้เขียน	นางสาวพันธริกา นิต์สนักุล
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์ ดร.สุริพร จรุงธนกิจ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวประเทศเวียดนาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของประเทศเวียดนาม รวมถึงวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) และความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage : RCA) ในการส่งออกข้าวของเวียดนามเปรียบเทียบกับประเทศไทย โดยมีวิธีการศึกษาโดยใช้ข้อมูลสถิติปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของเวียดนามในการวิเคราะห์ตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญ ปริมาณ มูลค่าการส่งออก และคำนวณค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และใช้ข้อมูลเชิงทฤษฎีที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของเวียดนาม ในช่วงปี 2551-2555 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่หลังจากปี 2556 เป็นต้นมา มีปริมาณและมูลค่าที่ลดลง โดยมีสาเหตุหลักมาจากคู่แข่งที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนามตั้งแต่ปี 2551 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ จีน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฯลฯ รองลงมาคือ แอฟริกา ได้แก่ โกตดิวัวร์ กานา เซเนกัล ฯลฯ จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า ข้าวเวียดนามมีจุดแข็งคือพื้นที่ปลูกและการพัฒนาสายพันธุ์เพื่อลดต้นทุนและจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าคู่แข่ง แต่ในขณะที่เดียวกันประเทศคู่แข่งอย่างไทยก็ยังเป็นที่ไว้วางใจในตลาดข้าวคุณภาพสูงมากกว่า และจากการวิเคราะห์ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA) ของเวียดนาม

และไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.75 และ 17.92 ตามลำดับ โดยทั้งสองประเทศมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่า 1 หมายความว่า มีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวไปยังตลาดโลก แต่ตั้งแต่ปี 2551 ค่า RCA ของเวียดนามลดลงอย่างต่อเนื่องและลดลงมาจนต่ำกว่าไทยตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา

คำสำคัญ : การส่งออก, ข้าว, เวียดนาม, ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวประเทศเวียดนาม เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.สุริพร จรุงชนะกิจ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือ ข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
วิธีการศึกษาวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
ความรู้เกี่ยวกับการส่งออกและการค้าระหว่างประเทศ.....	4
การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis).....	9
ข้อมูลพื้นฐานของประเทศเวียดนาม.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย.....	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
แหล่งที่มาของข้อมูล.....	22
การจัดทำข้อมูล.....	22

การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	22
เครื่องมือ เทคนิคและการนำเสนอที่ใช้ในการทำการวิจัย	23
บทที่ 4 ผลการวิจัย	24
ปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวสำคัญของประเทศไทย	24
วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของธุรกิจส่งออกข้าวเวียดนาม ...	36
ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวเวียดนามและไทย.....	39
บทที่ 5 สรุปผลและอภิปรายผล	43
สรุปผลการวิจัย	43
อภิปรายผล.....	45
ข้อเสนอแนะ	46
บรรณานุกรม	47
ประวัติผู้วิจัย	50

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แสดงสภาพภูมิอากาศและการปลูกข้าวของเวียดนาม	15
ตารางที่ 2	แสดงพันธุ์ข้าวที่เวียดนามส่งออกและราคาข้าว ปี 2560.....	18
ตารางที่ 3	แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี 2551-2560.....	24
ตารางที่ 4	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2551	26
ตารางที่ 5	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2552	27
ตารางที่ 6	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2553	28
ตารางที่ 7	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2554	29
ตารางที่ 8	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2555	30
ตารางที่ 9	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2556	31
ตารางที่ 10	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2557	32
ตารางที่ 11	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2558	33
ตารางที่ 12	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2559	34
ตารางที่ 13	แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2560	35
ตารางที่ 14	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการผลิตข้าวของเกินทอภายใต้ นโยบาย 3 เพิ่ม 3 ลด กับ จังหวัดอยุธยา ในปี 2551	37
ตารางที่ 15	แสดงมูลค่าการส่งออกข้าวและสินค้ารวมทั้งหมดของไทย เวียดนาม และทั่วโลก	39
ตารางที่ 16	แสดงดัชนีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวในตลาดโลก เมื่อเทียบกับ สินค้าทั้งหมดของประเทศเวียดนามและประเทศไทย ระหว่างปี 2551 – 2560.....	40

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศเวียดนามที่สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศเวียดนามปีละหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในพ.ศ.2560 เวียดนามเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 3 ของโลกรองจากอินเดียและไทย มีการส่งออกข้าวประมาณ 5.78 ล้านตันข้าวสาร หรือคิดเป็นมูลค่าประมาณ 2.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ด้วยความหลากหลายของพันธุ์ข้าว สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยทำให้เวียดนามสามารถผลิตข้าวส่งออกได้สูงขึ้น ซึ่งเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกข้าวของเวียดนามที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.2551 จนทำให้เวียดนามขึ้นมาอยู่ในประเทศผู้ส่งออก 5 อันดับแรกของโลก ก่อนจะลดลงเพียงเล็กน้อยใน พ.ศ.2556 โดยมีประเทศคู่ค้าสำคัญ คือ จีน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และ กาน่า

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เวียดนามสามารถผลิตข้าวส่งออกได้ปีละหลายล้านตัน ด้วยลักษณะทางภูมิประเทศทั้งทางตอนเหนือและตอนใต้ของประเทศเวียดนามมีแม่น้ำสายสำคัญหลายสายไหลผ่าน จึงทำให้มีที่ราบลุ่มแม่น้ำเหมาะแก่การปลูกข้าว โดยพื้นที่ปลูกข้าวของเวียดนามส่วนใหญ่ร้อยละ 54.0 อยู่บริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง (Mekong River Delta) และอีกร้อยละ 17 อยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง (Red River Delta) ซึ่งแหล่งปลูกข้าวทั้งสองแห่งมีความอุดมสมบูรณ์ของสภาพพื้นดินและความพร้อมของระบบชลประทานอย่างมาก และจังหวัดที่สำคัญในการผลิตข้าวของเวียดนาม คือ จังหวัดเกิ่นเทอ อันยาง ดงทัป บักเลียว ก่าเมา นอกจากนี้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเวียดนามพยายามพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของตลาดหลักมากขึ้น และออกนโยบายเพิ่มส่งเสริมการส่งออกอีกหลายนโยบาย เช่น นโยบาย ลด 3 เพิ่ม 3 รัฐบาลเวียดนาม ที่เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ซึ่ง ลด 3 คือ ลดปริมาณเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสม ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดการใช้ยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ส่วนเพิ่ม 3 คือ เพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพ และเพิ่มผลกำไร เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้เพิ่มขึ้นและลดต้นทุนให้ต่ำลง นโยบายนี้ทำให้ชาวนาเวียดนามมีกำไรเพิ่มขึ้นอีก 20% รวมถึงสร้างจุดขายด้านราคาที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่งอื่นๆ ซึ่งข้อ

ได้เปรียบด้านราคานี้ส่งผลให้เวียดนามมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นด้วย และได้ทำนโยบายความร่วมมือด้านการค้าข้าวกับต่างประเทศเพื่อต้องการส่งออกข้าวให้ได้ในปริมาณมาก โดยรัฐบาลเวียดนามได้มีนโยบายร่วมมือด้านข้าวกับประเทศเพื่อนบ้านในหลากหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ด้านความร่วมมือระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา เวียดนามได้ตั้งบริษัทร่วมทุนด้านข้าวกับกัมพูชา ชื่อว่าบริษัท “Cambodian - Vietnam Food Company: Cavifoods” เพื่อทำธุรกิจข้าวแบบครบวงจรในกัมพูชา โดยเน้นการลงทุนด้านกระบวนการผลิต การเก็บรักษา และการส่งข้าวออก รวมถึงการสร้างโรงสีข้าว ไซโลเก็บข้าวและโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวต่างๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามปริมาณการส่งออกข้าวของเวียดนามก็ยังคงเป็นรองไทยมาโดยตลอด

จากการขยายตัวของการส่งออกข้าวและนโยบายของรัฐบาลเวียดนามที่ส่งเสริมการส่งออกข้าวมาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาพรวมการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม และปัจจัยที่ทำให้การส่งออกข้าวของเวียดนามขยายตัวจนเป็นผู้นำในการส่งออกข้าวของตลาดโลก เป็นอันดับที่3 รองจากไทยและอินเดีย รวมถึงปัญหา อุปสรรค และนโยบายในการส่งเสริมการส่งออกของเวียดนาม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์ปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของประเทศเวียดนาม

2.2 เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และการอุปสรรคในการส่งออกข้าวของรัฐบาลเวียดนาม

2.3 เพื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของเวียดนาม เปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งสำคัญอย่างประเทศไทย

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ทำให้ทราบถึงปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของประเทศเวียดนาม

3.2 ทำให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและการอุปสรรคในการส่งออกข้าวของรัฐบาลเวียดนาม

3.3 ทำให้ทราบถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของเวียดนาม เปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งสำคัญอย่างประเทศไทย

4. ขอบเขตของการศึกษา

วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ พ.ศ.2551 – 2560

5. วิธีการศึกษาวิจัย

- 5.1 เก็บและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ต่อไปนี้
 - 5.1.1 รวบรวมข้อมูลจากหนังสือในห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
 - 5.1.2 รวบรวมข้อมูลจากสื่อออนไลน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ
- 5.2 นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและวิเคราะห์เพื่อแบ่งแยกเป็นประเด็นต่างๆ
- 5.3 สรุปผลการศึกษา
- 5.4 เรียบเรียงผลการศึกษาและแสดงผลการศึกษามาในรูปแบบของบทความวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การส่งออก (export) หมายถึง การขายสินค้าและบริการในประเทศไปยังตลาดต่างประเทศ

ธุรกิจ (Business) หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่พยายามสร้างกำไร จากการจัดหาผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและสามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์

ส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share) หมายถึง การจัดแบ่งลูกค้าที่มีอยู่ทั้งหมดออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยจัดให้คนที่มีความคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน ด้านความต้องการในผลิตภัณฑ์มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางการตลาดที่เหมือนกันเป็นกลุ่มตลาดเดียวกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวประเทศเวียดนาม” จะนำเสนอเรื่องส่งออกข้าว โดยนำทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและข้อมูลปริมาณ มูลค่าการส่งออก และประเทศคู่ค้าในแต่ละปี มาวิเคราะห์ถึงแนวโน้มการเติบโตของการส่งออก โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลพื้นฐาน ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการส่งออกและการค้าระหว่างประเทศ
2. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)
3. ข้อมูลพื้นฐานของประเทศเวียดนาม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เกี่ยวกับการส่งออกและการค้าระหว่างประเทศ

1.1 ความหมายของการส่งออก

เมื่อพิจารณาตามความหมาย คำว่า “ธุรกิจ” หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่พยายามสร้างกำไรและ คำว่า “การส่งออก” (export) หมายถึง การขายสินค้าหรือบริการไปยังตลาดต่างประเทศ ดังนั้น “ธุรกิจการส่งออก” จึงหมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่มีการขายสินค้าหรือบริการไปยังตลาดต่างประเทศ

Warren J. Keegan ให้ความหมายคำว่า “การตลาดเพื่อการส่งออก” (Marketing for Exports) ว่าเป็นการตลาดแบบผสมผสานหรือการตลาดเชิงรวม (Integrated Marketing) ของสินค้าหรือบริการซึ่งผลิตในประเทศหนึ่งแล้วส่งไปขายต่างประเทศ การตลาดเพื่อการส่งออกจำเป็นต้องอาศัยผู้บริการที่มีความรู้ความเข้าใจลักษณะการตลาดของโลก รู้จักการประยุกต์ทักษะต่างๆทางการตลาด การวิจัยตลาด การคาดคะเนตลาดที่มีคู่แข่งทางแย่งใส นโยบายผลิตภัณฑ์ ราคา การ

จำแนกหรือกระจายสินค้าและการส่งเสริมการจำหน่าย (จรรยา โกสีย์ไกรนิรมล และดำรงศักดิ์ ชัยสนิท, 2528:3)

ศุคาพร กุณฑบุตร (2552) ให้ความหมาย “การตลาดเพื่อการส่งออก”ว่า เป็นการตลาดที่มีฐานการผลิตภายในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่มีการส่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกจำหน่ายในต่างประเทศในปริมาณที่มากพอสมควร เมื่อคิดเป็นสัดส่วนกับการจำหน่ายในต่างประเทศในปริมาณที่มากพอสมควร และเมื่อคิดเป็นสัดส่วนกับการจำหน่ายภายในประเทศหรืออาจมีปริมาณที่มากกว่าที่จำหน่ายภายในประเทศและประเทศที่กิจการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายนั้นอาจเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กัน หรือประเทศที่อยู่ห่างไกลออกไปในทวีปอื่น การส่งสินค้าออกจากฐานการผลิตในประเทศไปจำหน่ายในต่างประเทศ เป็นเพียงก้าวแรกของการค้าระหว่างประเทศเท่านั้น ไม่ใช่กิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความชำนาญในการบริหารงานด้านการตลาดระหว่างประเทศในระดับสูง แต่การตลาดส่งออกจะเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้และขยายไปสู่การตลาดระหว่างประเทศหรือการตลาดในระดับสากลในที่สุด ในช่วงที่กิจการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศในปริมาณไม่มาก กิจการอาจไม่คำนึงถึงการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ แต่เมื่อปริมาณการส่งออกมีสัดส่วนที่มากขึ้นและอาจกลายเป็นกิจกรรมทางการตลาดที่สำคัญต่อผลการดำเนินงานของกิจการ ทำให้กิจการอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศแต่ละแห่ง เพื่อให้สามารถขยายตลาดออกไปได้เพิ่มขึ้น

ดังนั้น สรุปได้ว่า การตลาดเพื่อการส่งออก หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าและบริการโยกย้ายจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งมีการปรับกิจกรรมทางการตลาดให้เหมาะสมกับผู้บริโภคในประเทศนั้น เพื่อเพิ่มสัดส่วนปริมาณการส่งออกให้มากขึ้น

1.2 ความสำคัญของการส่งออก

การส่งออกมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและการเจริญเติบโตของกิจการธุรกิจ

1.2.1 ทำให้มีเงินตราต่างประเทศมาใช้ในการนำสินค้าเข้า มีผลทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของดีขึ้น และทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตเนื่องจากการผลิตเพิ่มมากขึ้น

1.2.2 รัฐบาลมีรายได้ในรูปของการเก็บภาษีขาออก

1.2.3 ตลาดแรงงานขยายตัว มีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น คนงานมีรายได้เพื่อจับจ่ายซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น มีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัว

1.2.4 การผลิตได้รับการยกระดับให้มีประสิทธิภาพขึ้น คุณภาพดีขึ้น และต้นทุนที่ต่ำลงมีผลทำให้สามารถบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นในราคาที่ประหยัด

1.2.5 เทคโนโลยีได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอันเป็นประโยชน์ต่อการแข่งขันกับประเทศอื่น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของวงการอุตสาหกรรมของประเทศในระยะยาว (ประไพศรี อินทรองพล, ม.ป.ป.:2)

1.3 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ อาจเป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งของโดยตรงหรือการค้าโดยใช้เงินเป็นสื่อกลาง ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนและวิทยาการเทคโนโลยีต่างๆระหว่างประเทศการค้าระหว่างประเทศจะต้องมีการตกลงว่าจะใช้เงินสกุลใดในการค่านั้น แล้วจึงมีการแลกเปลี่ยนเงินตามอัตราแลกเปลี่ยนของสกุลที่ตกลงกัน และนำมาชำระค่าสินค้าตามที่ตกลงกัน ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศยุคเก่า (Classic International Trade) ทฤษฎียุคนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีมูลค่าแห่งแรงงาน ซึ่งถือว่ามูลค่าแลกเปลี่ยนของสินค้าต่างๆย่อมขึ้นอยู่กับแรงงานที่ใช้ผลิตสินค้านั้นๆ ถ้าใช้แรงงานในการผลิตน้อยก็จะมีมูลค่าการแลกเปลี่ยนต่ำ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน, 2548:430)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ (Modern International Trade Theory) ในศตวรรษที่ 20 ได้มีนักเศรษฐศาสตร์รุ่นต่างๆ มาคัดค้านทฤษฎีมูลค่าแห่งแรงงาน โดยกล่าวว่าปัจจัยการผลิตไม่ได้มีเพียงแรงงานอย่างเดียว ต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆด้วย แม้แต่ค่าจ้างในประเทศเดียวกันก็ยังไม่เท่ากัน แทนที่จะพิจารณาว่าแรงงาน 1 คนผลิตสินค้าได้จำนวนหนึ่งก็เปลี่ยนเป็นทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่ทั้งหมดของประเทศสามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่งได้จำนวนหนึ่ง โดยอาศัยแนวคิดเรื่องเส้นอาณาเขตการผลิต (production possibility frontier) เพื่อให้ทราบถึงการเกิดการค้าระหว่างประเทศ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน, 2548:433)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ของเฮคเชอร์ โอห์ลิน (Heckscher-Ohlin Theory) ซึ่งให้เห็นว่า ในแต่ละประเทศมีทรัพยากรการผลิตในปริมาณที่แตกต่างกันการค้าชนิดใด ขึ้นอยู่กับปริมาณและชนิดของทรัพยากรที่ประเทศนั้นมีอยู่ ดังนั้น หากประเทศหนึ่งมีแรงงานจำนวนมาก

กระบวนการผลิตของประเทศนั้นก็จะเป็นการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) ก็จะผลิตและส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยในการผลิตในทางตรงกันข้าม ถ้าหากประเทศใดประเทศหนึ่งมีปัจจัยทุนจำนวนมากกระบวนการผลิตของประเทศนั้นก็จะเป็นการผลิตที่ใช้ทุนเข้มข้น (Capital Intensive) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553)

1.4 ทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของ Balassa ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาททางการค้าของสินค้าอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศในแง่ที่รูปแบบสินค้า รวมทั้งความแตกต่างในปัจจัยที่ไม่ใช่ทางด้านราคา เช่น ชื่อเสียงของสินค้า ที่มีผลต่อแบบแผนการค้าระหว่างประเทศ การได้เปรียบทางการค้าจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างการส่งออก และภายใต้สมมุติฐานว่าทุกประเทศมีรสนิยมที่เหมือนกันและมีภาระภาษีของแต่ละอุตสาหกรรมเหมือนกัน อัตราส่วนมูลค่าสินค้าส่งออก-นำเข้าจะสะท้อนถึงการได้เปรียบทางการค้า โดยเปรียบเทียบถ้าพิจารณาการส่งออกและการนำเข้าในสินค้าประเภทเดียวกัน (รัชลาภจิรัฐิต พนาสิทธิ์, 2550:11)

แนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการค้าของ บาลาสซา ประเทศหนึ่งจะผลิตสินค้าชนิดหนึ่งที่มีต้นทุนเปรียบเทียบต่ำที่สุด และอีกประเทศหนึ่งผลิตสินค้าประเภทอื่น โดยการได้เปรียบทางการค้าจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างการส่งออก

ความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบและการอาศัยซึ่งกันและกันลักษณะการแข่งขัน หมายถึง การที่ประเทศสมาชิกผลิตสินค้าประเภทคล้ายๆกัน ซึ่งจะทำให้มีโครงสร้างการส่งออกและการนำเข้าคล้ายกัน ทำให้ต้องแข่งขันกันเองลักษณะการอาศัยซึ่งกันและกัน หมายถึง การที่ประเทศประเภทต่างกัน ซึ่งจะทำให้มีโครงสร้างการส่งออกและนำเข้าที่ต่างกัน ทำให้มีการอาศัยซึ่งกันและกันได้ในการคุ้ระดับการแข่งขันและการอาศัยซึ่งกันและกันของสินค้าของประเทศสมาชิก ใช้เครื่องมือวัดเรียกว่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage : RCA)

การวัดความสามารถในการแข่งขันโดย RCA เป็นการวัดที่สามารถแสดงถึงความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของสินค้าได้ในระดับหนึ่ง โดยอาศัยหลักที่ว่าถ้าประเทศใดสามารถผลิตสินค้าได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่นประเทศนั้น ก็ควรจะส่งออกสินค้านั้นๆในสัดส่วนเฉลี่ยของโลก ถ้า RCA ของสินค้าได้มากกว่าหนึ่ง1 ย่อมหมายความว่า ประเทศนั้นมีความได้เปรียบในเชิง

เปรียบเทียบในสินค้านั้นๆและหากนำตัวเลขของประเทศนั้นไปเปรียบเทียบกับค่า RCA ของประเทศคู่แข่ง ก็จะสามารถทราบถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตภายในประเทศเปรียบเทียบกับผู้ผลิตในประเทศคู่แข่งได้ (รัชลาภจิรัฐิต พนาสิทธิ์, 2550:12)

มีโครงสร้างสมการดังนี้

$$RCA = \frac{X_{ia}/X_a}{X_{ib}/X_b}$$

โดยที่	X_{ia}	=	การส่งออกสินค้า i ของประเทศ a
	X_a	=	การส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ a
	X_{ib}	=	การส่งออกสินค้า i ของโลก
	X_b	=	การส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก

RCA จะมีค่ามากกว่า 0 เสมอ โดยค่าที่มากกว่า 1 แสดงว่าโครงสร้างการส่งออกสินค้า i ของประเทศ a มีสัดส่วนสูงกว่าโครงสร้างของกลุ่มประเทศโดยรวม นั่นคือประเทศ a ให้ความสำคัญกับสินค้า i มากกว่าซึ่งแสดงนัยถึงการทุ่มทรัพยากรปัจจัยการผลิตมากกว่ากลุ่มประเทศโดยรวม ในทางกลับกันถ้า RCA มีค่าน้อยกว่า 1 จะแสดงว่าประเทศ a ให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้า i น้อยกว่ากลุ่มประเทศโดยรวมอื่นๆ

การใช้ค่า RCA มีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง 3 ประการ

1) RCA เป็นการวิเคราะห์แบบ Static ซึ่งเป็นค่า ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น ในทางปฏิบัติจึงสามารถใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาได้ (Comparative Static)

2) RCA เป็นการวิเคราะห์แบบแยกส่วน เนื่องจากในภาพรวมการผลิตสินค้าจะใช้ปัจจัยการผลิตที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงหรือบิดเบือนโครงสร้างการส่งสินค้าประเภทหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของสินค้าอื่น ดังนั้น RCA จึงมีข้อจำกัดในการพิจารณาผลจากการใช้นโยบายการค้าในองค์กรรวม โดยบอกได้เฉพาะสถานะภาพของสินค้าที่ศึกษาเท่านั้น

3) RCA เป็นการมองที่ผลลัพธ์ (Outcome) เนื่องจากในโครงสร้างการผลิตและส่งออก ณ เวลาใดเวลาหนึ่งผู้ประกอบการจะดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้

เงื่อนไขและหรือข้อจำกัดทางการค้าที่เป็นอยู่ ค่า RCA ไม่สามารถประเมินสาเหตุของสถานะภาพที่เป็นอยู่ได้ด้วยตัวเอง

2. การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ SWOT หรือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับการประกอบธุรกิจ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน มองเห็น โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจทุกประเภท

2.1 จุดแข็ง (Strengths) จุดเด่นหรือจุดแข็ง (ข้อได้เปรียบ) เป็นผลมาจากปัจจัยภายในเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งด้านการเงิน และข้อได้เปรียบด้านการผลิตและด้านทรัพยากรบุคคล โดยบริษัทจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

2.2 จุดอ่อน (Weaknesses) จุดด้อยหรือจุดอ่อน ข้อเสียเปรียบเป็นผลมาจากปัจจัยภายในเป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่าง ๆ ของบริษัท เช่น การขาดเงินทุน นโยบายและทิศทาง การบริการที่ไม่แน่นอน หรือบุคลากรที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งบริษัทจะต้องหาวิธีในการปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือจัดให้หมดไปอันจะเป็นประโยชน์ต่อบริษัท

2.3 โอกาส (Opportunities) เกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทเอื้อประโยชน์ หรือส่งเสริมการดำเนินงานของบริษัท โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน ผู้ประกอบการที่ดีจะต้องแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ โดยการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตลอดเวลา เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและการแข่งขันในตลาด และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น

2.4 อุปสรรค (Threats) เกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลเสียต่อธุรกิจ เช่น ราคาน้ำมันที่สูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น สภาพเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้อง และพยายามขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้

3. ข้อมูลพื้นฐานของประเทศเวียดนาม

3.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือทิศตะวันตกของ คาบสมุทรอินโดจีน มีอาณาเขตติดกับอ่าวไทย อ่าวตังเกี๋ย (Tonkin) ทะเลจีนใต้ ประเทศจีน ลาว และกัมพูชา มีพื้นที่ 329,560 ตารางกิโลเมตร (พื้นดิน 325,360 ตารางกิโลเมตร พื้นน้ำ 4,200 ตารางกิโลเมตร) หรือประมาณ 0.8 เท่าของพื้นที่ประเทศไทย

ภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นแนวยาว โดยมีความยาวจากเหนือจรดใต้ 1,650 กิโลเมตร ขนานไปตามแนวยาวของคาบสมุทรอินโดจีน นอกจากนี้ ยังมีไหล่เขาและหมู่เกาะต่างๆ อีกนับพันเกาะ เรียงราย ตั้งแต่อ่าวตังเกี๋ยไปจนถึงอ่าวไทย เวียดนามมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ 2 ตอน คือ ตอนเหนือ เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง และตอนใต้เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง และมีที่ราบสูง ตอนเหนือของประเทศ และยังเป็นภูมิภาคที่มี เขาฟาน ซี บัง (Phan Xi Pung) ซึ่งเป็นภูเขาที่สูง 3,143 เมตร (10,312 ฟุต) ตั้งอยู่ในจังหวัดเล่าไค ซึ่งเป็นยอดเขา ที่สูงที่สุดในอินโดจีน

เวียดนาม มีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก เปิดโล่งรับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านทะเลจีนใต้ ทำให้มีโอกาสรับลมมรสุมและพายุหมุนเขตร้อน จึงมีฝนตกชุกในฤดูหนาว โดยฝนจะตกตลอดปี เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีความชื้นประมาณ ร้อยละ 84 ตลอดปี และมีอุณหภูมิเฉลี่ยตั้งแต่ 5 - 37 องศาเซลเซียส และเนื่องด้วยภูมิประเทศที่เป็นแนวยาวทำให้ภาคเหนือและใต้มีฤดูที่แตกต่างกัน

เวียดนามทางตอนเหนือ มี 4 ฤดู คือ ฤดูใบไม้ผลิ (มี.ค.- เม.ย.) อุณหภูมิระหว่าง 17 – 23 องศาเซลเซียส ฤดูร้อน (พ.ค.- ส.ค.) อุณหภูมิระหว่าง 30 – 39 องศาเซลเซียส ฤดูใบไม้ร่วง (ก.ย.- พ.ย.) อุณหภูมิระหว่าง 23 – 28 องศาเซลเซียส ฤดูหนาว (ธ.ค.- ก.พ.) อุณหภูมิระหว่าง 7 – 16 องศาเซลเซียส และเวียดนามทางตอนใต้ มีภูมิอากาศคล้ายประเทศไทย คือ ประมาณ 27 - 30 องศาเซลเซียส และมี 2 ฤดู คือ ฤดูฝน (พ.ค.- ต.ค.) และฤดูร้อน (พ.ย.- เม.ย.)

3.2 ข้อมูลพื้นฐานของเวียดนาม

ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีเมืองหลวง คือ ฮานอย (Ha Noi) ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศและมีเมืองสำคัญ ได้แก่ ฮานอย (Ha Noi), ไฮฟอง(Hai Phong), เทื่อเทียนเว้ (Thua Tien-Hue), ดานัง (Danang) และโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh city)

เวียดนามมีจำนวนประชากรประมาณ 93.7 ล้านคน และมีอัตราการขยายตัวของประชากรร้อยละ 1.08 เวียดนามไม่มีศาสนาประจำชาติ เนื่องจากปกครองโดยระบบสังคมนิยมจึงมีผู้แสดงตนว่านับถือศาสนาเพียง 15.65 ล้านคน ซึ่งแบ่งเป็นนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ร้อยละ 9.3 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 7.2 อิสลาม ร้อยละ 0.1 และอื่นๆอีก ร้อยละ 2.6 ส่วนร้อยละ 80.8 ที่เหลือจะนับถือลัทธิต่างๆ

ระบบคมนาคมทางบกของเวียดนาม มีระบบเครือข่ายทางถนนยาวประมาณ 2.1 แสน กิโลเมตร ประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดิน ยาวประมาณ 15,643 กิโลเมตร ปัจจุบันเวียดนามกำลังก่อสร้างทางด่วนพิเศษหลายแห่ง และมีโครงการปรับปรุงถนนหลวงให้มีมาตรฐาน โดยถนนทุกสายในจังหวัดต้องลาดยางหรือคอนกรีต โดยรัฐบาลเปิดให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนพัฒนาถนนที่มีอยู่ แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ คือ ทางหลวงแผ่นดิน (Central Management) ทางหลวงจังหวัด (Provincial City management) และทางหลวงท้องถิ่น (District Management) บริเวณที่มีทางหลวงมากที่สุดคือ แคว้นด่งเกีย ซึ่งฝรั่งเศส สมัยที่ปกครองเวียดนามอยู่ได้สร้างขึ้นไว้สำหรับติดต่อกับประเทศจีนและลาว นอกนั้นเป็นถนนที่ติดต่อรหว่างจังหวัด และภายในจังหวัด ปัจจุบันถนนสายหลักของ ประเทศมี 7 สาย ดังนี้

ถนนหมายเลข 1 เรียกว่า ถนนสายแมนดาริน (Mandarine Route) เป็นถนนสายหลักที่สำคัญที่สุด และเป็นสายที่ยาวที่สุด สร้างขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 สมัยจักรพรรดิฉวน เริ่มต้นจากทางเหนือติดชายแดนของจีนเชื่อมต่อระหว่างเมือง Lang Son – Ha Noi – Da Nang – Ho Chi Minh City – Minh Hai ระยะทาง ยาว 2,289 กิโลเมตร ปัจจุบันรัฐบาลเวียดนามอนุมัติสร้างทางหลวงหมายเลข 1B เป็นเส้นทางคู่ขนาน

ถนนหมายเลข 2 เชื่อมต่อระหว่างเมือง Ha Noi – Ha Giang ติดชายแดนจีนที่มณฑลยูนนานระยะทางยาว 319 กิโลเมตร

ถนนหมายเลข 3 เชื่อมต่อระหว่างเมือง Ha Noi ขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ระหว่างถนน หมายเลข 1 และหมายเลข 2 ไปสุดทางที่เมือง Cao Bang ติดชายแดนจีนที่มณฑลยูนนานเช่นกัน ระยะทางยาว 218 กิโลเมตร

ถนนหมายเลข 5 เชื่อมต่อระหว่างเมือง Ha Noi – Hai Phong ใช้ในการลำเลียงขนส่งสินค้าจากท่าเรือ เมืองไฮฟองไปยังเมืองฮานอย ระยะทางยาว 105 กิโลเมตร

ถนนหมายเลข 8 เชื่อมต่อระหว่างเมือง Ha Tinh – Vinh และมีถนนเส้นทางหลักต่อไปถึงชายแดนติดกับ จังหวัดบอลิคำไซ ของประเทศลาว ระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร

ถนนหมายเลข 9 เชื่อมระหว่างเมือง Da Nang – Hue – Quang Tri จนถึงชายแดนติดจังหวัด สะหวันนะเขต ของประเทศลาว ระยะทางยาว 250 กิโลเมตร

ถนนหมายเลข 51 เชื่อมระหว่างเมือง Ho Chi Minh City – Vung Tau ระยะทางยาว 75 กิโลเมตร

ระบบคมนาคมทางรถไฟ เครือข่ายระบบขนส่งทางรถไฟของเวียดนาม มีความยาว 2,632 กิโลเมตร โดยเป็น เส้นทางรางเดี่ยวทั้งหมด และมีจำนวนขบวนขบวน 260 แห่ง เส้นทางที่ยาวที่สุดและมี ความสำคัญมากที่สุด คือ เส้นทางระหว่าง Ha Noi – Ho Chi Minh City มีความยาว 1,726 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเส้นทางที่ให้บริการด้วยรถไฟความเร็วพิเศษ ใช้เวลาเดินทาง 34 ชั่วโมง และยังเชื่อมต่อระหว่างเวียดนามถึงจีน สำหรับเส้นทางรถไฟทั่วประเทศ มีทั้งหมด 6 สาย

ระบบคมนาคมทางน้ำ เวียดนามมีท่าเรือพาณิชย์ 17 แห่ง และมีศักยภาพในการรองรับสินค้าได้ถึง 15 ล้านตันต่อวัน สามารถรองรับเรือระวางบรรทุกสูงสุดได้ถึง 10,000 ตัน ท่าเรือสำคัญมี ดังนี้

ท่าเรือไฮฟอง ตั้งอยู่ในเมืองไฮฟอง เป็นท่าเรือที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ รองจากท่าเรือไซ่ง่อน แต่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคเหนือ เป็นท่าเรือหลักและ ประตูการค้าสู่ 17 จังหวัดในภาคเหนือในปี 2555 มีปริมาณสินค้าผ่านท่าเรือนี้ถึงเกือบ 49 ล้านตัน ท่าเรือ ไฮฟอง เป็นกลุ่มท่าเรือที่แบ่งออกเป็น 3 เขต ดังนี้ เขตท่าเทียบเรือ Hoang Dieu เขตท่าเทียบเรือ Chua Ve และเขตท่าเทียบเรือ Dinh Vu

ท่าเรือดานัง ตั้งอยู่ในเมืองดานัง ซึ่งเป็นเมืองท่าการค้าสำคัญทางตอนกลางของ เวียดนาม ปัจจุบันท่าเรือดานังมีปริมาณการขนถ่ายสินค้ามากที่สุดในพื้นที่ตอนกลาง ของเวียดนาม คิดเป็นปริมาณราว 3.3 ล้านตันต่อปี เนื่องจากความได้เปรียบของทำเล ที่ตั้ง ทำให้รัฐบาลเวียดนามเล็งเห็น

ศักยภาพ จึงได้วางแผนพัฒนาท่าเรือดานัง ให้เป็นท่าเรือน้ำลึกที่มีมาตรฐานสากล เพื่อเป็นประตูการค้าในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Transshipment Hub) และเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางทะเลของเวียดนามตอนกลาง ภายในปี 2563 ท่าเรือดานังมีท่าเทียบเรือสำคัญ 2 ท่า คือ ท่าเทียบเรือ Lien Chieu และท่าเทียบเรือ Tien Sa

ท่าเรือไซ่ง่อน เป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ อยู่ในนครโฮจิมินห์ ทางภาคใต้ ของประเทศเวียดนาม ปัจจุบันท่าเรือไซ่ง่อน ได้กลายเป็นท่าเรือระหว่างประเทศ Saigon Port – PSA (SP – PSA International Port) เป็นการร่วมทุนระหว่าง สายการบินเรือแห่งชาติเวียดนาม (Vietnam National Ship Lines : Vinalines) การท่าเรือไซ่ง่อน (Saigon Port : SP) และการท่าเรือสิงคโปร์ (Port of Singapore Authority : PSA) ท่าเรือแห่งนี้สามารถรองรับขีดความสามารถในการขนถ่ายสินค้าปีละ 25 ล้านตัน และสามารถรองรับเรือสินค้าขนาด 80,000 ตัน ประกอบไปด้วย

ท่าเรือ Cai Mep – Thi Vai กำลังจะเป็นท่าเรือน้ำลึกที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ เป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางเดินเรือระหว่างทะเลอ่าวไทย กับทะเลจีนใต้ ที่จะเป็นประตูขนสินค้าเข้าประเทศ ท่าเรือแห่งใหม่นี้กลายเป็นท่าเทียบเรือ และท่าคอนเทนเนอร์ สินค้าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ด้วยขีดความสามารถในการขนถ่ายสินค้าปีละ 24 – 25 ล้านตัน และสามารถรองรับเรือบรรทุกทุกสินค้าขนาด 80,000 ตัน ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโรงงานแยกก๊าซขนาดใหญ่ รวมทั้งกลุ่มโรงไฟฟ้า Phu My ซึ่งประกอบด้วยโรงไฟฟ้าถึง 6 หน่วย ที่ใช้พลังงานความร้อนจากก๊าซ

ระบบคมนาคมทางอากาศ เวียดนามมีท่าอากาศยานภายในประเทศ และระหว่างประเทศ รวม 24 แห่ง แต่ที่ใช้ เป็นท่าอากาศยานสากลมี 3 แห่ง คือ

Noi Bai International Airport เป็นท่าอากาศยานที่ใหญ่ที่สุดในเวียดนาม ตอนเหนือ แต่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ในเวียดนาม รองจากท่าอากาศยาน Tan Son Nhat International Airport ตั้งอยู่ห่างจากใจกลางกรุงฮานอย ประมาณ 45 กิโลเมตร ให้บริการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า มีเที่ยวบินทั้งภายในและระหว่างประเทศ

Da Nang International Airport ตั้งอยู่ทางภาคกลาง ห่างจากใจกลางนครดานัง ไปทางตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 2.5 กิโลเมตร เดิมเคยเป็นฐานทัพของสหรัฐอเมริกา ในช่วงสงครามกลางเมือง ปัจจุบันให้บริการทั้งภายในและระหว่างประเทศ จากการที่อาคารผู้โดยสารแห่งใหม่ได้ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อเดือนธันวาคม 2554 นั้น ทำให้สามารถรองรับผู้โดยสารได้ถึง 6 ล้านคนต่อปี และคาดว่าจะปรับปรุงขยายขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารเพิ่มขึ้นถึง 10 ล้านคนต่อปี ภายในปี 2563

Tan Son Nhat International Airport เป็นท่าอากาศยานที่ใหญ่ที่สุดใน เวียดนามตั้งอยู่ที่ นครโฮจิมินห์ มีพื้นที่ประมาณ 1,000 เฮกตาร์ (6,250 ไร่) หลังพัฒนาปรับปรุงแล้ว ท่าอากาศยานแห่งนี้ สามารถรองรับผู้โดยสารได้ราว 25 ล้านคนต่อปี และสามารถรองรับเครื่องบินขนาดแอร์บัส 380 และ โบอิง 787 ได้

เศรษฐกิจของเวียดนาม มีรูปแบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมการผูกขาดและรวมศูนย์ที่รัฐบาลกลาง นับตั้งแต่เดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา และรัฐบาลเริ่มใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ “โด่ยเหมย” (Doi Moi) เพื่อลดการผูกขาด รวมทั้งความพยายามในการ เปิดประเทศ โดยการเข้าเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (APEC) และ องค์การการค้าโลก (WTO) ประกอบกับความพยายามในการปฏิรูประบบเศรษฐกิจ ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เวียดนามมีแนวทางมุ่งไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ตามยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการขยายตัวแห่งสีเขียวในช่วงปี 2554-2573 เพื่อช่วยยกระดับประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับกาเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และลด ปริมาณการปล่อยก๊าซที่ก่อให้เกิดปฏิกิริยาเรือนกระจกต่อโลก และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซและน้ำมัน แร่ธาตุ (เช่น ถ่านหิน เหล็ก ฟอสเฟต ทองแดง นิกเกิล เป็นต้น) และสัตว์น้ำ

3.3 ข้อมูลการปลูกข้าวของเวียดนาม

3.3.1 พื้นที่ปลูกข้าว

เวียดนามมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวถึง 4 ใน 5 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดหรือประมาณ 43 ล้านไร่ พื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง (Mekong River Delta) อยู่ทางตอนใต้ของเวียดนาม ซึ่งถือเป็นอู่ข้าวของเวียดนามที่ผลิตข้าวได้ตลอดทั้งปี โดยมีผลผลิตปีละประมาณกว่า 9 ล้านตัน หรือคิดเป็น 55-60% ของผลผลิตข้าวทั้งประเทศ และมากกว่า 90% ของข้าวที่เวียดนามส่งออก รองลงมา คือ บริเวณพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดง (Red River Delta) อยู่ทางภาคเหนือของเวียดนามซึ่งผลิตข้าวได้ประมาณ 30% ของผลผลิตทั้งหมด

เวียดนามผลิตข้าวได้ 3 ช่วง คือ ช่วงฤดูหนาว - ใบไม้ผลิ ซึ่งจะเก็บเกี่ยวในช่วงเดือน มีนาคม - เมษายน เป็นช่วงที่ข้าวให้ผลผลิตมากที่สุด ช่วงฤดูร้อน - ใบไม้ร่วง จะเก็บเกี่ยวผลผลิตในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม และช่วงฤดูใบไม้ร่วง - หนาว จะเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือน

พฤศจิกายน – ธันวาคม ซึ่งพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกในปัจจุบันมีประมาณ 10 สายพันธุ์ ทำให้ข้าวสารมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอและยังเป็นข้าวคุณภาพต่ำ โดยข้าวที่ส่งออกส่วนใหญ่ได้จากฤดูการผลิต 2 ช่วงแรก จะเป็นข้าว 25% และข้าว 100% ส่วนภายในประเทศจะบริโภคข้าว 100% และ ข้าว 15% ซึ่งมาจากฤดูการผลิตช่วงที่ 3 เป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 1 แสดงสภาพภูมิอากาศและการปลูกข้าวของเวียดนาม

ภาค	สภาพภูมิอากาศ	การปลูกข้าว
ภาคเหนือ	-ฤดูใบไม้ผลิ (มี.ค.-เม.ย.) มีฝนตกปรอยๆและความชื้นสูง อุณหภูมิเฉลี่ย 17-23 องศาเซลเซียส -ฤดูร้อน (พ.ค.-ส.ค.) อากาศร้อนและมีฝน อุณหภูมิเฉลี่ย 30-39 องศาเซลเซียส -ฤดูใบไม้ร่วง (ก.ย.-พ.ย.) อุณหภูมิ 23-28 องศาเซลเซียส -ฤดูหนาว (ธ.ค.-ก.พ.) อากาศหนาว อุณหภูมิเฉลี่ย 7-20 องศาเซลเซียส	ปีละ 2 ครั้ง
ภาคกลาง	-ฤดูฝน (พ.ค.-ต.ค.) อากาศจะร้อนที่สุดในเดือน มิ.ย. -ก.ค. อุณหภูมิเฉลี่ย 40 องศาเซลเซียส -ฤดูแล้ง (ต.ค.-เม.ย.) อากาศเย็นที่สุดในเดือน ม.ค. อุณหภูมิเฉลี่ย 20 องศาเซลเซียส	ปีละ 4 ครั้ง
ภาคใต้	-ฤดูฝน (พ.ค.-ต.ค.) อากาศร้อนที่สุดในเดือน เม.ย. อุณหภูมิเฉลี่ย 39 องศาเซลเซียส -ฤดูแล้ง (พ.ย.-เม.ย.) อากาศเย็นที่สุดในเดือน ม.ค. อุณหภูมิเฉลี่ย 26 องศาเซลเซียส	ปีละ 3 ครั้ง

3.3.2 นโยบายข้าวของประเทศเวียดนาม

นโยบายด้านผลผลิต

นโยบายข้าวเวียดนามมีการเน้นเรื่องการเพิ่มผลผลิตเป็นหลัก คือนอกจากการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศ ยังเน้นการผลิตเพื่อการส่งออกให้มากขึ้น โดยทั้งรัฐบาลและเอกชนมีการส่งเสริมให้ปลูกข้าวโดยใช้พันธุ์ข้าวชนิดใหม่ที่ทำให้ผลผลิตสูง อีกทั้งเวียดนามยังมีการร่วมมือด้านการลงทุนกับต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย ญี่ปุ่น และฮ่องกง ซึ่งถือว่าเป็นการลงทุนเกี่ยวกับข้าวอย่างครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด

รัฐบาลเวียดนามมีนโยบายที่ชัดเจน คือการเป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรหลักของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นประเทศผู้ผลิตข้าวรายใหญ่ด้วยการกำหนดพื้นที่การพัฒนาที่ชัดเจนและกำหนดแผนการลงทุนพร้อมงบประมาณสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมหาศาล โดยรัฐบาลได้มีการกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ ดังนี้

- 1) ตั้งเป้าหมายในการผลิตให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย
- 2) ลงทุนพัฒนาเขตการผลิตข้าวเพื่อส่งออกในบริเวณพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงทางตอนใต้ของประเทศ
- 3) เสนอเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาวให้แก่เกษตรกรและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระดับการผลิต
- 4) วางระบบชลประทาน
- 5) การสนับสนุนเกษตรกรทางด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ในพื้นที่ทั้งหมด 1 ล้านเฮกตาร์ (6.25 ล้านไร่) ครอบคลุมจังหวัด An Giang, Dong Thap, Can Tho, Tien Giang, Long An, Soc Trang และ Vinh Long โดยจังหวัด An Giang มีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุดถึง 1,125,000 ไร่ ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวสำคัญอีกแหล่งหนึ่งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแดงทางภาคเหนืออีกประมาณ 1,875,000 ไร่
- 6) วิธีการ ลด 3 เพิ่ม 3 คือ 1.ลดจำนวนการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวปลูก 2.ลดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ให้ใช้อย่างถูกต้องตามคำแนะนำ เหมาะสม และตามความจำเป็น 3.ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งผลจากการลด 3 ข้อนี้นี้ เกษตรกรได้รับผลประโยชน์ 3 ประการ คือ 1.ได้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 2.มีรายได้เพิ่มขึ้น 3.ช่วยรักษาสีสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรให้ดีขึ้น (ธนัชพร หาได้, 2554:118-119)

7) พัฒนาข้าวพันธุ์ลูกผสมเพื่อรับมือกับภาวะโลกร้อน ข้าวพันธุ์ลูกผสมทนดินเค็มในเขตที่ราบปากแม่น้ำโขงภาคใต้ และข้าวพันธุ์ต้านทานน้ำท่วมและพายุ ที่ในแต่ละปีเวียดนามจะประสบกับไต้ฝุ่น 8-10 ลูก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตข้าว

นโยบายด้านพื้นที่

พื้นที่เพาะปลูกข้าวนับจากปัจจุบันถึงปี 2563 และวิสัยทัศน์ปี 2573 ต้องมีจำนวน 3.8 ล้านเฮกตาร์ (1 เฮกตาร์เท่ากับ 6 ไร่ 1 งาน) ซึ่งในจำนวนนี้ต้องเป็นพื้นที่สมบูรณ์ด้วยชลประทานและสามารถเพาะปลูกข้าวได้ 2 ฤดู หรือมากกว่าเป็นจำนวน 3.2 เฮกตาร์ สามารถผลิตข้าวได้ ปีละ 41-43 ล้านตันข้าวเปลือก

นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องหาวิธีลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้ภายในปี 2563 การผลิตข้าวได้รับผลกำไรสูงกว่าปัจจุบัน 2.5 เท่า และหามาตรฐานการจูงใจให้เกษตรกรคงพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกข้าว ไม่ให้เปลี่ยนเป็นเขตอุตสาหกรรม สนามกอล์ฟและธุรกิจอื่นๆ ส่วนพื้นที่แถบภูเขาจะยังคงสนับสนุนการทำนาขั้นบันไดเพื่อเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าว สร้างความมั่นคงด้านอาหารในเขตห่างไกล

นโยบายด้านการตลาด

นับตั้งแต่เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 ซึ่งเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกลำดับที่ 150 กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าของเวียดนาม (MoIT) ได้มอบหมายให้สมาคมอาหารเวียดนาม (Vietnam Food Association : VFA) ทำหน้าที่แทน คือการเป็นผู้กำหนดราคาส่งออกขั้นต่ำของข้าวที่สมาชิกส่งออก ให้ความเห็นชอบซื้อขายส่งออกข้าว และจัดสรรโควตาข้าวส่งออกให้แก่ผู้ประกอบการส่งออกข้าว (ธนัชพร หาได้, 2554:122)

ในปี 2553 รัฐบาลมีนโยบายขายข้าวขาวราคาถูกและขยายตลาดเชิงรุก ลดการผลิตข้าวคุณภาพต่ำ เพิ่มการผลิตข้าวคุณภาพดี (ข้าว5%) และข้าวหอม ตลาดข้าวคุณภาพต่ำที่สำคัญ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ อิรัก สิงคโปร์ และฮ่องกง ตลาดข้าวหอมมีทั้งตลาดเอเชีย แอฟริกา ยุโรป และออสเตรเลีย เช่น ฮ่องกง โทคิโอ รัสเซีย และออสเตรเลีย

ตารางที่ 2 แสดงพันธุ์ข้าวที่เวียดนามส่งออกและราคาข้าว ปี 2560

ชนิด	ราคาต่อตัน (พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)
ข้าวพันธุ์ใหม่ : ข้าวขาวพื้นนุ่ม (พันธุ์ 5141 5445)	450 – 490
ข้าวขาว 5% ทั่วไป	440
ข้าวหอม KDM	700
ข้าวนางฮวา (Nang Hua) (ข้าวขาวผสมข้าวหอมมะลิ)	600

ที่มา : ประชาชาติธุรกิจ, 2560

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โฮ ดินห์ เบา (2547) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยสำคัญสำหรับการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สํารวจปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลประกอบการส่งออกข้าวและความสามารถทางการแข่งขันของบริษัทส่งออกข้าวของเวียดนาม 2) ระบุแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของเวียดนามในการส่งออกข้าว 3) นำเสนอข้อคิดเห็นต่อผู้ที่มีส่วนตัดสินใจในระดับนโยบายและในระดับบริษัทต่อการส่งเสริมการส่งออกข้าวกรอบ โดยใช้ทฤษฎีทางการค้าระหว่างประเทศและโมเดลของไมเคิล อี พอร์ตเตอร์ คือ โมเดลความสามารถทางการแข่งขันของประเทศและโมเดลปัจจัยขับเคลื่อนทั้งห้า ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลประกอบการการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนามคือ ปัจจัยด้านการผลิต (พื้นที่การผลิตและผลผลิต) เงื่อนไขความต้องการบริโภค (โปรแกรมความปลอดภัยของอาหาร ความซื่อสัตย์ของตราสินค้า ความต้องการเชิงคุณภาพต่อข้าวของแต่ละท้องถิ่น) ด้านกลยุทธ์ด้านโครงสร้างองค์กรและการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน (การตลาด กลยุทธ์ราคา ความเท่าเทียมกันของแต่ละบริษัท การแข่งขันระหว่างบริษัทท้องถิ่น และบทบาทของบริษัทคนกลางหาข้าว) บทบาทของรัฐบาล (การสนับสนุนการส่งออก สนธิสัญญาของรัฐบาล ภาษีศุลกากรนำเข้าข้าว ความสัมพันธ์ทางการค้า นโยบายด้านที่ดิน นโยบายต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการการส่งออก การควบคุมราคา ภาษีนำเข้าปุ๋ย นโยบายการจัดการด้านการเก็บเกี่ยว) ปัจจัยภายนอกต่างๆ (การแข่งขันของกลุ่มแข่ง อัตราการเติบโตอย่างช้าๆของตลาด อำนาจต่อรองที่เข้มแข็งของลูกค้า

ต้นทุนที่ต่ำในการเปลี่ยนแปลงการซื้อสินค้าของลูกค้า ภัยคุกคามจากประเทศที่เข้ามาสู่ตลาดข้าว (รายใหม่) นอกจากนี้ การศึกษานี้ได้มีการนำเสนอแนวโน้มของความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ลดลงในการผลิตและส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม

รัชลาภจิรัฐิต พนาสิทธิ์ (2550) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพในการส่งออกข้าวของไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญ ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อศึกษาโครงสร้างการผลิตและการค้าข้าวไทย และใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อศึกษาค่าความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ในการอธิบาย จากข้อมูลทางสถิติเพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกข้าวไทย และใช้ ข้อมูลประกอบพิจารณาการหาแนวทางในการส่งเสริมการค้าข้าวของไทย เพื่อหาตลาดใหม่และ ขยายตลาดการส่งออกข้าว ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าไทยจะยังคงเป็นประเทศส่งออกข้าวอันดับหนึ่ง ของโลก ทั้งในด้านปริมาณและมูลค่า แต่ผลจากที่การส่งออกตลาดข้าวระหว่างประเทศมีการ ขยายตัวมากขึ้นนั้น การส่งออกของประเทศไทยกลับไม่ได้ขยายตัวทั้งในแง่ปริมาณและมูลค่า เท่ากับการขยายตัวของตลาดโลก แสดงให้เห็นว่าไทยมีส่วนแบ่งในตลาดเข้าประเทศน้อยลง และ น่าจะเสียส่วนแบ่งตลาดที่สำคัญให้กับประเทศคู่แข่งมากขึ้น ประเทศคู่แข่งที่สำคัญได้แก่ เวียดนาม อินเดีย ปากีสถาน สหรัฐอเมริกา และจีน ซึ่งความสามารถในการแข่งขันผ่านดัชนีความได้เปรียบ เชิงเปรียบเทียบแล้วพบว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดข้าวระหว่างประเทศยังคง สูง แต่เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งต่างๆ แล้วกลับพบว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยมี แนวโน้มลดลง เนื่องจากผลผลิตต่อพื้นที่ของไทยมีปริมาณต่ำกว่าประเทศผู้ส่งออกข้าว และการที่ จีนสามารถผลิตข้าวได้พอเพียงกับการบริโภคภายในประเทศและเริ่มส่งออกข้าว ทำให้ไทยต้อง สูญเสียตลาดข้าวคุณภาพต่ำบางส่วนให้แก่เวียดนามและจีน อีกทั้งในตลาดข้าวคุณภาพสูงไทยต้อง เผชิญกับคู่แข่งอย่าง สหรัฐอเมริกา ปากีสถาน และอินเดีย

พนิตนาฏ ขวงศิริ (2553) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบศักยภาพการส่งออก ข้าวของไทยและเวียดนาม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานะการค้าข้าวระหว่างประเทศใน ตลาดโลก 2) ศึกษาศักยภาพการส่งออกข้าวของไทยและเวียดนาม 3) ศึกษาแนวทางและความ เป็นไปได้ในการส่งออกข้าวของไทยและเวียดนาม 4) เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการ ส่งออกข้าวของไทยในเวียดนาม โดยใช้ดัชนีวัดความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบ และส่วนแบ่งทาง

การตลาด เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบศักยภาพการส่งออกข้าวของไทยและการส่งออกข้าวของเวียดนาม ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2503-2550 ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในภาคการผลิตพบว่าพื้นที่การผลิตข้าวของประเทศไทยและเวียดนามมีปริมาณพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆนับตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ถึง 2550 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้ง 2 ประเทศ เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากนโยบายในการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวของประเทศ ซึ่งเป็นผลให้ผลผลิตข้าวของประเทศไทยในเวียดนามมีปริมาณผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้นตามมา แต่ในด้านผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่พบว่าเวียดนามมีปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่มากกว่าไทยมาโดยตลอด นับตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เนื่องจากแนวทางของรัฐบาลเวียดนามที่จะพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวของประเทศคือ พยายามในการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่มากกว่าเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก 2) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในภาคการบริโภค พบว่าประเทศไทยมีปริมาณการบริโภคข้าวที่ต่ำกว่าประเทศเวียดนามมาโดยตลอด และเห็นได้ชัดใน พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา เนื่องจากเวียดนามมีประชากรจำนวนมากทำให้รัฐบาลจำกัดปริมาณการส่งออกข้าวในบางปี เพื่อรักษาระดับความมั่นคงด้านอาหารภายในประเทศ ให้มีข้าวเพียงพอกับความต้องการบริโภคข้าวภายในประเทศเป็นสำคัญ 3) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในภาคการส่งออก ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวอันดับหนึ่งในตลาดข้าวระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ในตลาดข้าวระหว่างประเทศมากกว่า 10 ปี จึงทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทยโดยเฉลี่ยมากกว่าเวียดนามมาโดยตลอด

ธนัชพร หาได้ (2554) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวขาวกรณีศึกษาการเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศเวียดนาม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสามารถในการส่งออกข้าวขาวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับคู่แข่งที่สำคัญคือ ประเทศเวียดนาม โดยใช้ดัชนีวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) และดัชนีอัตราส่วนความสามารถในการส่งออก (Export Performance Ratio หรือ EP) รวมไปถึงการใช้ SWOT Analysis และการนำแบบจำลองของ Balassa (1963) มาปรับปรุงเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศที่มีผลต่อความสามารถในการส่งออกข้าวขาวของประเทศไทย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเสนอแนวทางการสร้างความได้เปรียบในการส่งออกข้าวขาวของประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) จากปี 2538 ถึงปี 2553 ของประเทศไทยและเวียดนาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.58 และ 42.26 และดัชนีอัตราส่วนความสามารถในการส่งออกของประเทศไทยและเวียดนาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.16 และ 17.53 ซึ่งค่า RCA และ EP ของประเทศไทยและประเทศเวียดนามมีค่ามากกว่าหนึ่ง หมายความว่าทั้งสองประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความสามารถในการส่งออกข้าวขาวในตลาดโลก แต่ค่า RCA และ EP ของเวียดนามมีค่าสูงกว่าและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีเป็นเวลา 16 ปี แสดงว่าประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความสามารถในการส่งออกข้าวขาวในตลาดโลกมากกว่าประเทศไทย จากการวิเคราะห์แบบจำลองของ Balassa พบว่า ราคาและผลิตภาพมีผลต่อปริมาณการส่งออกข้าวขาวไทยคือ หากมีการเพิ่มผลิตภาพก็จะทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวขาวของไทยเพิ่มขึ้น และหากลดราคาก็จะทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวขาวของไทยเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกภายในในการส่งออกข้าวของไทย พบว่าข้าวไทยมีชื่อเสียงด้านคุณภาพจนทำให้ลูกค้ามีความเชื่อถือโดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ถึงแม้ราคาจะสูงขึ้นก็ยังเป็นที่ต้องการของตลาด ส่วนข้าวขาวด้านคุณภาพมีความใกล้เคียงตอบคู่แข่งอย่างเวียดนามมากแต่ราคาสูงกว่า จึงควรมีการลดราคาลงด้วยการลดต้นทุนการผลิต กำเนินถึงด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านราคาไปจนถึงด้านการส่งออก ส่งเสริมนโยบายการจัดการที่เหมาะสมของเกษตรกรการป้องกันโรคระบาดวิจัยพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพสูง เพื่อเพิ่มศักยภาพและผลผลิตให้มากขึ้นซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสามารถครองความเป็นหนึ่งในการส่งออกข้าวในตลาดโลกได้ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าประเทศเวียดนามมีศักยภาพในการส่งออกข้าวเป็นอันดับต้นๆของโลก เนื่องจากปัจจัยทางด้านราคาที่ถูกกว่าประเทศคู่แข่ง ปริมาณผลผลิตและความสามารถในการส่งออก แต่ปัญหาที่ทำให้การส่งออกข้าวเวียดนามยังต่ำกว่าไทยคือ คุณภาพของข้าว ที่ทำให้ประเทศคู่แข่งยังเลือกซื้อข้าวจากไทยที่มีคุณภาพดีกว่าในราคาที่สูงกว่า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ มาเป็นเป็นตัววิเคราะห์ ซึ่งเป็นเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ หนังสือรวบรวมข้อมูลทั่วไป วารสาร ข่าว รายงานประจำปี ข้อมูลสถิติ สิ่งพิมพ์งานวิจัย เป็นต้น ทั้งจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลจากสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

2. แหล่งที่มาของข้อมูล

2.1 หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

2.2 หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.2.1 กรมการค้าระหว่างประเทศ

2.2.2 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศเวียดนาม

2.3 สื่อออนไลน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

3. การจัดทำข้อมูล

เนื่องด้วยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นข้อมูลเชิงทุติยภูมิ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลจากแหล่งต่างๆที่มีมารวบรวม แบ่งแยกชนิดของข้อมูล จัดประเภท และแบ่งหมวดหมู่ข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ ตามกรอบพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

4.1 ทำการศึกษาข้อมูลสถิติการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม โดยใช้ข้อมูลปริมาณการส่งออก มูลค่าการส่งออก และตลาดการส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม ตั้งแต่ พ.ศ.2551 – 2560 เพื่อ

เปรียบเทียบ วิเคราะห์แนวโน้มของการส่งออกในอนาคต โดยการนำเสนอผ่านกราฟและการบรรยายประกอบ

4.2 วิเคราะห์ถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยาย

4.3 วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของเวียดนาม โดยทำการหาค่าดัชนี RCA ของประเทศเวียดนามเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งสำคัญอย่างประเทศไทย ในช่วงปี 2551 - 2560

5. เครื่องมือ เทคนิคและการนำเสนอที่ใช้ในการทำการวิจัย

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Word 2010

5.2.2 โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel 2010

5.2.3 โปรแกรมสำเร็จรูป Adobe Photoshop CS6

5.2 เทคนิคที่นำมาใช้ในการนำเสนอวิจัย

5.2.1 จัดทำตารางสถิติผ่านรูปแบบแผนภูมิและกราฟ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel 2010

5.2.2 ตัดแต่งภาพประกอบ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Adobe Photoshop CS6

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวประเทศเวียดนาม สามารถแบ่งประเด็นผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวสำคัญของประเทศเวียดนาม
2. วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของธุรกิจส่งออกข้าวเวียดนาม
3. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวเวียดนามและไทย

1. ปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวสำคัญของประเทศเวียดนาม

ในช่วงก่อนปี 2533 เวียดนามเกิดสงครามภายในประเทศทำให้รัฐบาลสั่งงดการส่งออกข้าว และต้องพึ่งพาการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศเพื่อการบริโภคของประชากรในประเทศแทน หลังสงครามยุติลงเวียดนามกลับเข้ามาเป็นประเทศส่งออกข้าวอย่างจริงจังอีกครั้งในปี 2533 แต่ในเวลาเพียง 8 ปีหลังจากนั้น เวียดนามได้ขึ้นมาเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวอันดับ 2 ของโลกรองจากไทย ในปี 2540 และปริมาณมีการส่งออกข้าวได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และกลายเป็นประเทศส่งออกข้าวอันดับ 3 ของโลกตั้งแต่ปี 2557 จนถึงปัจจุบัน รองจากอินเดียและไทย

1.1 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม

ตารางที่ 3 แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี 2551-2560

ปี พ.ศ.	ปริมาณการส่งออก (หน่วย:ตัน)	มูลค่าการส่งออกข้าว (หน่วย:ล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
			ปริมาณ	มูลค่า
2551	4,741,858	2,663	2	78.7
2552	5,958,300	2,437	25.7	-8.5
2553	6,886,177	2,912	15.6	19.5

2554	7,112,156	3,659	3.3	25.7
2555	8,016,100	3,673	12.7	0.4
2556	6,592,439	2,925	-17.8	-20.4
2557	6,377,943	2,955	-3.3	1.02
2558	6,582,000	2,796	3.2	-5.4
2559	4,835,718	2,172	-26.5	-22.3
2560	5,789,240	2,616	19.7	20.4

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม

เมื่อพิจารณาปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี 2551-2560 จากตารางที่ 3 จะพบว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2551-2555 คือ มีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 4,741,858 ตัน ในปี 2551 เป็น 8,016,100 ตัน ในปี 2555 หรือคิดเป็นร้อยละ 40.84 และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 27.5 คิดเป็นมูลค่า 1,010 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณและมูลค่าการส่งออกในช่วงปี 2556-2560 กลับพบว่าการลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกข้าว ปี 2556 ลดลงจากปี 2555 ถึงร้อยละ 20.4 คิดเป็นมูลค่า 748 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และลดลงอย่างต่อเนื่องถึงปี 2559 ก่อนจะมีปริมาณการส่งออกข้าวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2560 เป็น 5,789,240 ตัน จาก 4,835,718 ตันในปี 2559 หรือคิดเป็นร้อยละ 16.47 และมีอัตราการขยายตัวของมูลค่าส่งออกถึง 20.4 คิดเป็น 444 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

1.2 ตลาดส่งออกข้าวหลักของประเทศเวียดนาม

ตั้งแต่เวียดนามเริ่มเข้ามาทำการส่งออกข้าว และมีการพัฒนาด้านราคา ปริมาณ และคุณภาพ ทำให้กลายเป็นประเทศคู่แข่งสำคัญในตลาดส่งออกข้าว และด้วยกลยุทธ์ด้านราคา โดยเฉพาะการประมูลขายข้าว ทำให้เวียดนามได้กลุ่มตลาดข้าวคุณภาพต่ำไปหลายส่วน

ตารางที่ 4 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2551

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	ฟิลิปปินส์	1,178,000	44.2
2.	คิวบา	423,000	15.9
3.	มาเลเซีย	271,000	10.2
4.	แองโกลา	120,000	4.5
5.	เซเนกัล	92,000	3.5
6.	อิรัก	89,000	3.3
7.	โกตดิวัวร์	75,000	2.8
8.	ติมอร์-เลสเต	56,000	2.1
9.	สิงคโปร์	41,000	1.54
10.	กานา	40,000	1.50

ที่มา : comtrade.un.org, 2562.

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าในปี 2551 ตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนามเป็นกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ ติมอร์-เลสเต มากที่สุดถึงร้อยละ 58.04 ของมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมด โดยข้าวที่ส่งออกไปยังตลาดเอเชียส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพปานกลางถึงคุณภาพสูง และอีกร้อยละ 28.2 เป็นกลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกา ได้แก่ คิวบา แองโกลา เซเนกัล โกตดิวัวร์ และกานา

ตารางที่ 5 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2552

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	ฟิลิปปินส์	917,000	37.6
2.	มาเลเซีย	272,000	11.2
3.	คิวบา	191,000	7.8
4.	โกตดิวัวร์	137,000	5.6
5.	สิงคโปร์	135,000	5.5
6.	ติมอร์-เลสเต	97,000	4.0
7.	เซเนกัล	95,000	3.9
8.	Other Asia, Nes.	82,000	3.4
9.	อิรัก	69,000	2.8
10.	กานา	60,000	2.4

ที่มา : comtrade.un.org, 2562.

จากตารางที่ 5 ตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนามในปี 2552 ฟิลิปปินส์ยังคงเป็นประเทศผู้นำเข้าข้าวรายใหญ่ที่สุดของเวียดนาม ซึ่งมีมูลค่าถึงร้อยละ 37.6 ของมูลค่าการซื้อขายข้าวทั้งหมดทั้งหมด แม้จะมีมูลค่าน้อยลงจากปี 2551 ถึง 261 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้เวียดนามได้ส่งออกข้าวไปยังตลาดแอฟริกาและตะวันออกกลางเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยส่งออกในตลาดทั้งสองเพิ่มขึ้น 98% และ 65 % ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2553

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	ฟิลิปปินส์	947,000	32.5
2.	อินโดนีเซีย	346,000	11.9
3.	สิงคโปร์	228,000	7.8
4.	คิวบา	209,000	7.2
5.	มาเลเซีย	178,000	6.1
6.	Other Asia, Nes.	143,000	4.9
7.	อิรัก	130,000	4.5
8.	บังกลาเทศ	121,000	4.2
9.	โกตดิวัวร์	119,000	4.1
10.	แองโกลา	83,000	2.9

ที่มา : comtrade.un.org, 2562.

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่า ฟิลิปปินส์ยังเป็นตลาดส่งออกข้าวใหญ่ของเวียดนาม โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 32.5 รองลงมาคือ อินโดนีเซีย ซึ่งมีมูลค่าการซื้อขายจากเวียดนามสูงขึ้นถึง 346 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากเดิม 7 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2552 ขึ้นมาเป็นอันดับ 2 แทนที่มาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีบังกลาเทศที่มีมูลค่าการซื้อเพิ่มมาถึง 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากเดิมปี 2552 ที่มีมูลค่าเพียง 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยรวมตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนามยังเป็นประเทศในกลุ่มทวีปเอเชียและแอฟริกา

ตารางที่ 7 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2554

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	อินโดนีเซีย	1,019,000	27.8
2.	ฟิลิปปินส์	478,000	13.1
3.	Areas, nes.	248,000	6.8
4.	สิงคโปร์	198,000	5.4
5.	บังกลาเทศ	180,000	4.9
6.	เซเนกัล	170,000	4.6
7.	จีน	161,000	4.4
8.	โกตดิวัวร์	139,000	3.8
9.	ฮ่องกง	89,000	2.4
10.	กินี	78,000	2.1

ที่มา : comtrade.un.org, 2562.

ปี 2554 เวียดนามประสบภัยทางธรรมชาติจากพายุ ถึง 5 ลูก ได้แก่ พายุไหหม่า พายุโนเคน พายุไห่ถาง พายุเนสาด และพายุแนลแก ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย แต่ผลผลิตข้าวของเวียดนามได้ยังคงเพิ่มขึ้นจากปี 2553 กว่าร้อยละ 3.3 หรือ 225,979ตัน โดยมีปริมาณ 7,112,156 ตัน และจากตารางที่ 7 จะเห็นว่า อินโดนีเซีย ขึ้นมาเป็นตลาดส่งออกข้าวอันดับ 1 ของเวียดนาม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27.8 ขยายตัวจากเดิมร้อยละ 7.6 ขณะเดียวกันในปี 2554 รัฐบาลจีนเริ่มอนุมัติการนำเข้าข้าวจากประเทศในกลุ่มอาเซียน ทำให้จีนเข้ามาเป็น 1 ใน 10 ตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนาม รวมถึงฮ่องกงที่มีมูลค่าซื้อขายเพิ่มขึ้นมาจากเดิมถึง 24 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯด้วย

ตารางที่ 8 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2555

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	จีน	902,000	24.6
2.	ฟิลิปปินส์	475,000	12.9
3.	อินโดนีเซีย	458,000	12.5
4.	มาเลเซีย	403,000	10.0
5.	ไต้หวัน	203,000	5.5
6.	กานา	150,000	4.1
7.	สิงคโปร์	131,000	3.6
8.	Areas, nes	126,000	3.4
9.	ฮ่องกง	121,000	3.3
10.	เซเนกัล	66,000	1.8

ที่มา : comtrade.un.org, 2562.

หลังจากจีนเริ่มมีการนำเข้าข้าวจากเวียดนามอย่างเป็นทางการในปี 2554 ทำให้จีนขึ้นมาเป็นประเทศอันดับ 1 ที่นำเข้าข้าวจากเวียดนาม ดังเห็นได้จากตารางที่ 8 ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.6 ของมูลค่าส่งออกข้าวทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เป็นข้าวหอมมะลิและข้าวคุณภาพดี (ข้าว5%) ในขณะเดียวกันในปี 2555 นี้ หลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไต้หวัน มีมูลค่าการนำเข้าข้าวเพิ่มมากขึ้นถึง 2 เท่า

ตารางที่ 9 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2556

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	จีน	901,861	30.8
2.	มาเลเซีย	231,433	7.9
3.	ไต้หวัน	228,534	7.8
4.	ฟิลิปปินส์	225,435	7.7
5.	กานา	182,784	6.2
6.	สิงคโปร์	162,073	5.5
7.	ฮ่องกง	106,456	3.6
8.	อินโดนีเซีย	91,325	3.1
9.	แองโกลา	47,783	1.6
10.	รัฐเซีย	41,715	1.4

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม

จากตารางที่ 9 ในปี 2556 ตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนามยังคง ได้แก่ จีน ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 30.8 หรือคิดเป็นมูลค่า 901.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ของมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมด ในขณะที่เดียวกับมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมดของเวียดนามลดลงถึงร้อยละ 20.4 คิดเป็นมูลค่า 748 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากมีการแข่งขันที่สูงขึ้นและความต้องการซื้อของตลาดเดิมอย่าง มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ลดลง ทำให้ในปี 2556 เวียดนามต้องปรับลดเป้าหมายการส่งออกข้าวลง 11% เหลือเพียง 6.7 ล้านตัน

ตารางที่ 10 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2557

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	จีน	891,185	30.2
2.	ฟิลิปปินส์	608,529	20.6
3.	มาเลเซีย	216,003	7.3
4.	กานา	177,861	6.0
5.	อินโดนีเซีย	150,618	5.1
6.	เบลารุส	104,917	3.6
7.	ฮ่องกง	95,534	3.2
8.	สิงคโปร์	91,432	3.1
9.	สหรัฐอเมริกา	35,654	1.2
10.	ติมอร์-เลสเต	29,646	1.0

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม

ในปี 2557 การส่งออกของเวียดนามชะลอตัวลง เนื่องจากผลผลิตสินค้าเกษตรในขณะที่ยูโรป
ส่งข้าวเวียดนามลดลง รวมถึงคู่แข่งอย่างประเทศไทยระบายข้าวออกมา ทำให้ปริมาณการส่งออก
ลดลงไปร้อยละ 3.3 จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าจีนยังคงเป็นตลาดส่งออกข้าวที่ใหญ่ที่สุดของ
เวียดนาม โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 30.2 ใกล้เคียงกับปี 2556 รองลงมาคือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และ
กานา ส่วนประเทศใหม่ที่มีมูลค่าการซื้อเพิ่มขึ้น ได้แก่ เบลารุส ที่มีมูลค่าการส่งออกถึงร้อยละ 3.6
หรือคิดเป็น 104.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 1.2 หรือคิดเป็น 35.6 ล้าน
ดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2553 ร้อยละ 0.15

ตารางที่ 11 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2558

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	จีน	867,000	31.0
2.	ฟิลิปปินส์	237,000	8.5
3.	อินโดนีเซีย	187,000	6.7
4.	มาเลเซีย	168,000	6.0
5.	กานา	129,000	4.6
6.	Areas, nes	117,000	4.2
7.	โกตดิวัวร์	91,000	3.3
8.	สิงคโปร์	49,000	1.8
9.	ปาปัวนิวกินี	43,000	1.5
10.	หมู่เกาะนอร์เทิร์น มาเรียนา	39,000	1.4

ที่มา : comtrade.un.org, 2562.

ปี 2558 การส่งออกข้าวรวมของเวียดนามมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2557 โดยจากตารางที่ 11 จะเห็นว่าตลาดส่งออกใหญ่ของข้าวเวียดนาม ยังเป็นประเทศในเอเชียครองสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 58.2 ตลาดอื่นๆ อาทิ แอฟริกา ออสเตรเลีย และยุโรป โดยสัดส่วนตลาดนอกทวีปเอเชียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการทำการตลาดของรัฐบาลเวียดนามในตลาดกาฟทวีป

ตารางที่ 12 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2559

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	จีน	782,307	36.0
2.	กานา	246,905	11.4
3.	ฟิลิปปินส์	167,430	7.7
4.	อินโดนีเซีย	128,571	5.9
5.	มาเลเซีย	117,079	5.4
6.	โกตดิวัวร์	91,150	4.2
7.	ฮ่องกง	49,121	2.3
8.	สิงคโปร์	43,090	2.0
9.	สหรัฐอเมริกา	20,205	0.9
10.	สหรัฐอเมริกา	18,404	0.8

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม

จากตารางที่ 12 จะเห็นว่าจีนยังเป็นตลาดส่งออกข้าวใหญ่ของเวียดนาม โดยมีสัดส่วนร้อยละ 36 ของมูลค่าส่งออกข้าวทั้งหมด มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปี 2558 ร้อยละ 5 รองลงมา คือ กานา ซึ่งขึ้นมาเป็นประเทศผู้นำเข้าข้าวจากเวียดนาม อันดับที่ 2 แทนที่ฟิลิปปินส์ ด้วยสัดส่วนมูลค่าร้อยละ 11.4 หรือคิดเป็นมูลค่า 246.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ถึง 117.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้ยังมี สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ที่ขึ้นมาเป็น 1 ใน 10 ตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนาม ในปี 2559 ด้วยมูลค่าการส่งออกร้อยละ 0.9 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.3

ตารางที่ 13 แสดงตลาดส่งออกหลักของเวียดนาม 10 อันดับแรก ปี 2560

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐฯ	สัดส่วน : ร้อยละ
1.	จีน	1,026,711	39.3
2.	ฟิลิปปินส์	222,577	8.5
3.	มาเลเซีย	210,007	8.0
4.	กานา	202,441	7.7
5.	บังกลาเทศ	102,999	3.93
6.	โกตดิวัวร์	102,512	3.91
7.	อิรัก	69,156	2.6
8.	สิงคโปร์	52,984	2.0
9.	ฮ่องกง	30,925	1.2
10.	สหรัฐอเมริกา	21,205	0.8

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่ามูลค่าการส่งออกข้าวในทุกประเทศมีมูลค่าสูงขึ้น โดยเฉพาะมาเลเซียซึ่งกลับมามีมูลค่าส่งออกสูงขึ้นเกือบเท่าตัว จากเดิมปี 2559 มีมูลค่า 117 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็น 210 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ยกเว้นกานาซึ่งมีมูลค่าการซื้อขายข้าวที่ลดลงถึง ร้อยละ 18

จะพบว่า ตลาดส่งออกข้าวหลักของเวียดนามคือประเทศในทวีปเอเชีย เนื่องจากตลาดเอเชียเป็นตลาดข้าวขนาดใหญ่และมีความต้องการในการบริโภคข้าวสูง โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างประเทศฟิลิปปินส์และมาเลเซีย รองลงมาคือกลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกา

2. วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของธุรกิจส่งออกข้าวเวียดนาม

สภาพแวดล้อมภายใน

2.1 ผลวิเคราะห์จุดแข็ง

2.1.1 ประเทศเวียดนามมีการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกข้าวให้มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อให้เอื้อต่อการปลูกข้าวเพื่อส่งออกโดยเฉพาะ ได้แก่ พื้นที่ขนาด 1 ล้านเฮกตาร์ บริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงทางใต้ และพื้นที่ขนาด 300,000 เฮกตาร์ บริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดงทางเหนือ ทำให้สามารถผลิตข้าวได้ตลอดทั้งปี

2.1.2 ประเทศเวียดนามเป็นประเทศเกษตรกรรม มีแรงงานกลุ่มเกษตรกรเป็นจำนวนมาก ทำให้ค่าจ้างแรงงานต่ำ โดยในปี 2560 ค่าแรงขั้นต่ำของเวียดนามเฉลี่ยอยู่ที่วันละ 148 บาท ส่งผลให้มีต้นทุนในการผลิตข้าวต่ำกว่าประเทศอื่นๆ

2.1.3 เวียดนามมีการพัฒนาพันธุ์ข้าวลูกผสมเพื่อรับมือกับภาวะโลกร้อน และภัยธรรมชาติ โดยพันธุ์ข้าวลูกผสมสามารถทนดินเค็มในเขตที่ราบปากแม่น้ำโขงทางภาคใต้ได้ และต้านทานน้ำท่วมและพายุได้ ได้แก่ ข้าวหอมพวง หรือ ข้าวหอมจัสมิน85

2.1.4 รัฐบาลเวียดนามมีนโยบายขยายข้าวราคาถูก เพื่อขยายตลาดเชิงรุก ลดการผลิตข้าวคุณภาพต่ำ และเพิ่มตลาดข้าวคุณภาพดีและข้าวหอมให้มากขึ้น โดยตลาดข้าวคุณภาพต่ำที่สำคัญ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ และแอฟริกา ส่วนตลาดข้าวคุณภาพดี ได้แก่ มาเลเซีย อิรัก สิงคโปร์ และฮ่องกง

2.1.5 รัฐบาลเวียดนามได้ส่งเสริมให้ชาวนาใช้นโยบาย 3 ลด 3 เพิ่ม คือ ลดปริมาณเมล็ดให้เหมาะสมต่อพื้นที่เพาะปลูก ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดการใช้ยาปราบศัตรูพืช รวมทั้งการเพิ่มผลผลิต ,เพิ่มคุณภาพ และเพิ่มกำไร ซึ่งจากนโยบายดังกล่าวทำให้ชาวนาเวียดนามมีกำไรเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 15-20 เห็นได้จากตารางที่ 14 ซึ่งได้แก่ พันธุ์ข้าวขาว 5451, ข้าวKDM และข้าวนางฮวา

ตารางที่ 14 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการผลิตข้าวของเกินเทอภายใต้นโยบาย 3 เพิ่ม 3 ลด กับ
จังหวัดอยุธยา ในปี 25551

หน่วย : บาทต่อไร่

รายการ	นาข้าว 3 ลด 3 เพิ่ม ในจังหวัดเกินเทอ	นาข้าว ในจังหวัดอยุธยา	ผลต่าง	
			มูลค่า	ร้อยละ
ค่าเมล็ดพันธุ์	246.0	600.0	354.0	143.9
ค่าปุ๋ย	1,228.4	1,170.0	-58.4	-4.8
ค่ายาฆ่าแมลง	987.3	1,000.0	12.7	1.3
ค่าใช้จ่ายอื่น	1,962.5	3,030.0	1,067.5	54.4
ผลผลิต (กก./ไร่)	826.7	733.0	-93.7	-11.3
รายรับ	9,979.1	7,330.0	-2,649.1	-26.5
ต้นทุน	4,424.2	5,800.0	1,375.8	31.1
กำไร	5,555.0	1530.0	-4,025	-72.5

ที่มา : วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2554)

2.2 ผลวิเคราะห์จุดอ่อน

2.2.1 ประเทศเวียดนามตั้งอยู่ในเขตแปซิฟิกตะวันตก ซึ่งเป็น 1 ใน 2 ของจุดศูนย์กลางพายุที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในแต่ละปีเวียดนามจึงต้องประสบกับพายุไต้ฝุ่นปีละ 8 – 10 ลูก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตข้าว

2.2.2 ประเทศเวียดนามจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณการบริโภคของประชากรสูงขึ้น และเหลือข้าวเพื่อการส่งออกในปริมาณที่น้อยลง

2.2.3 สมาคมอาหารเวียดนาม (Vietnam Food Association : VFA) ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดสรรโควตาการส่งออกข้าวของเวียดนาม มุ่งเน้นการประมูลโควตาส่งออกเพื่อผลกำไรของตัวเองมากกว่าการเป็นตัวแทนในการรักษาผลประโยชน์ของภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ส่งออกข้าว ส่งผลให้เกิดความสูญเสียแก่บริษัทผู้ส่งออกเอกชนโดยตรงและกระทบต่อราคาข้าวที่ซื้อมาจากเกษตรกรรายย่อยโดยอ้อม

2.2.4 เวียดนามมีปัญหาขาดแคลนไซโลซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแต่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ปัจจุบันไซโลในแถบจังหวัดบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง มีเพียง 3 แห่งซึ่งมี

ปริมาณรวมกันเพียง 30,000 ตัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพในการผลิตข้าวปีละ 8 -10 ล้านตันนับว่าน้อยมาก ดังนั้น ทั้งชาวนา พ่อค้าคนกลาง โรงสีข้าว และผู้ค้าข้าวของเวียดนามจึงจำเป็นต้องรีบขายข้าวแม้จะขายได้ในราคาต่ำ

สภาพแวดล้อมภายนอก

2.3 โอกาส

2.3.1 ประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกาที่บริโภคข้าวเป็นอาหารหลักมีจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น แต่ผลผลิตข้าวในประเทศยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคที่เพิ่มขึ้น จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศเป็นหลัก

2.3.2 ราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้น ทำให้รายได้และกำลังซื้อของประเทศที่พึ่งพาการส่งออกน้ำมันสูงขึ้น

2.3.3 ภาวะเศรษฐกิจโลกปรับตัวดีขึ้นทำให้มีกำลังซื้อเพิ่มมากขึ้น

2.4 อุปสรรค

2.4.1 ประเทศเวียดนามยังไม่เป็นที่ยอมรับในตลาดข้าวเท่าที่ควร เมื่อเทียบประเทศส่งออกข้าวอันดับต้นๆอย่างประเทศไทย ที่ส่งออกข้าวมานานกว่า และมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกถึง 1 ใน 3 ของปริมาณส่งออกข้าวทั่วโลก

2.4.2 ประเทศผู้นำเข้า เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มีนโยบายพึ่งพาผลผลิตในประเทศและมีมาตรการอุดหนุนภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตในประเทศ และลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ จึงอาจทำให้ความต้องการนำเข้าข้าวลดลง

2.4.3 ประเทศผู้นำเข้าข้าวมีมาตรการทางการค้าหลากหลายรูปแบบ เช่น การตั้งกำแพงภาษีนำเข้าในอัตราที่สูงขึ้น และการกำหนดโควตานำเข้า

2.4.5 คู่แข่งการส่งออกข้าวรายใหม่ที่เพิ่มขึ้น เช่น กัมพูชา เมียนมาร์ เป็นต้น

2.4.6 ประเทศผู้นำเข้ามีความเข้มงวดเกี่ยวกับสารตกค้างในข้าว เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ฯลฯ

3. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวเวียดนามและไทย

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA) คือ ดัชนีที่ใช้วัดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ โดยคำนวณได้จากการเปรียบเทียบสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศที่จะศึกษากับมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมดในตลาดโลก โดยเปรียบเทียบกับสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศที่จะศึกษา เทียบกับมูลค่า การส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$RCA = \frac{X_{ia}/X_a}{X_{ib}/X_b}$$

$$X_{ib}/X_b$$

โดยที่ X_{ia} = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ของประเทศ a
 X_a = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ a
 X_{ib} = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ของโลก
 X_b = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก

กำหนดให้ i = ข้าว

b = โลก

$a = 1$ คือ ประเทศเวียดนาม

$a = 2$ คือ ประเทศไทย

ตารางที่ 15 แสดงมูลค่าการส่งออกข้าวและสินค้านำเข้าทั้งหมดของไทย เวียดนาม และทั่วโลก

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	มูลค่าการส่งออกข้าว			มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด		
	ไทย	เวียดนาม	โลก	ไทย	เวียดนาม	โลก
2551	6,204	2,663	21,279	177,775	62,685	16,154,570
2552	5,046	2,437	19,079	152,427	57,096	12,558,090
2553	5,341	2,912	20,285	193,298	72,237	15,306,980
2554	6,432	3,659	24,144	222,579	96,906	18,343,100
2555	4,632	3,673	24,093	229,084	114,572	18,501,960
2556	4,402	2,925	25,707	228,499	132,135	18,954,000

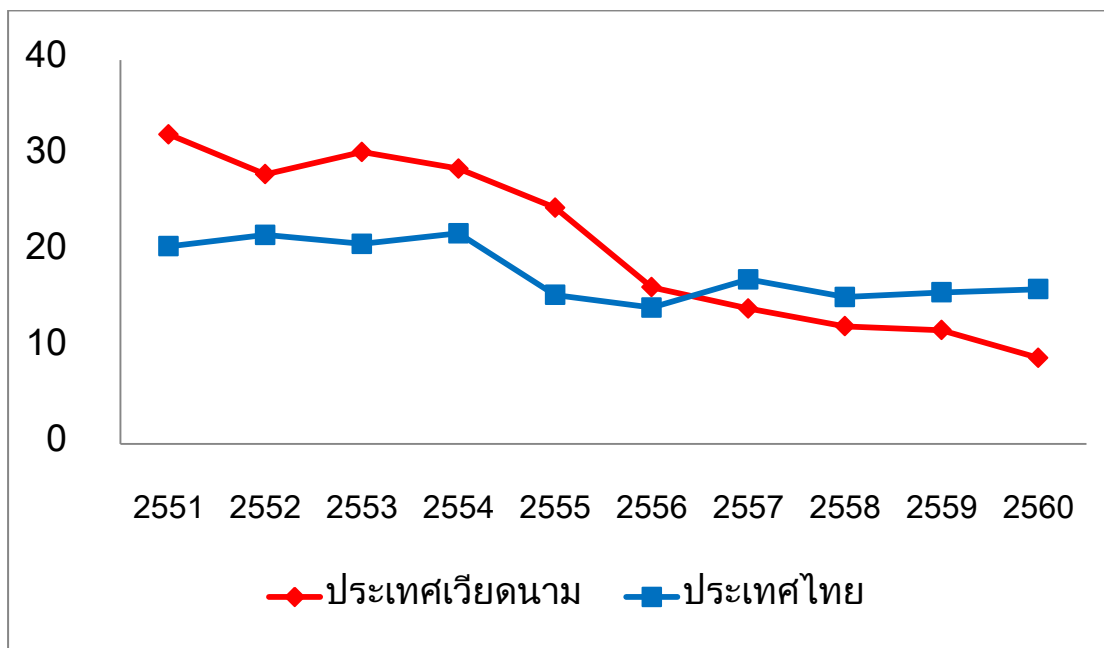
2557	5,439	2,955	26,449	227,462	150,186	18,970,340
2558	4,613	2,796	23,248	214,310	162,017	16,524,680
2559	4,408	2,172	20,772	215,388	176,632	16,032,340
2560	5,187	2,616	24,076	236,635	214,019	17,707,430

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม, การค้าไทย และ comtrade.un.org (2562)

ดังนั้น สามารถหาค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวในตลาดโลก เมื่อเทียบกับสินค้าทั้งหมดของประเทศเวียดนามและประเทศไทย ระหว่างปี 2551 – 2560 จากข้อมูลในตารางที่ 14 มาคำนวณตามสูตร RCA ได้ผลลัพธ์ดังนี้

ตารางที่ 16 แสดงดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวในตลาดโลก เมื่อเทียบกับสินค้าทั้งหมดของประเทศเวียดนามและประเทศไทย ระหว่างปี 2551 – 2560

ปี	ค่า RCA ของประเทศเวียดนาม	ค่า RCA ของประเทศไทย
2551	32.25	20.6
2552	28.09	21.78
2553	30.41	20.85
2554	28.68	21.95
2555	24.61	15.52
2556	16.32	14.2
2557	14.11	17.15
2558	12.26	15.3
2559	11.85	15.79
2560	8.98	16.12
ค่าเฉลี่ยรวม	20.75	17.92

กราฟที่ 1 แสดงดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวประเทศเวียดนามเปรียบเทียบกับประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2551-2560

จากการคำนวณค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ในตารางที่ 15 และกราฟที่ 1 พบว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวในตลาดโลกเมื่อเทียบกับสินค้าทั้งหมดของประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีค่ามากกว่า 1 ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา (2551-2560) แสดงว่าประเทศเวียดนามและไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวไปยังตลาดโลก แต่ทั้งนี้ในช่วงปี 2551-2556 ค่า RCA ของประเทศเวียดนามมีค่าสูงกว่าประเทศไทย เมื่อพิจารณา ค่า RCA ของประเทศเวียดนามมีค่ามากที่สุดในปี 2551 คือ 32.25 และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง การที่ค่า RCA ลดลง ไม่ได้หมายความว่าประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบลดลงอย่างเดียว เพราะค่า RCA นั้นคำนวณมาจากมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของสินค้าในประเทศด้วย ซึ่งจะเห็นว่ามูลค่าการส่งออกของประเทศเวียดนามมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยสินค้าส่งออกหลัก คือ ข้าว ทำให้อัตราเปรียบเทียบมากส่งผลให้ค่า RCA มีค่าลดลง และค่า RCA ของเวียดนามต่ำสุดในปี 2560 คือ 8.98 เนื่องจากมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมดเพิ่มสูงขึ้นมากในขณะที่มูลค่าการส่งออกข้าวยังเท่าเดิม

แสดงให้เห็นว่าประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวในตลาดโลก แต่ในช่วงปี 2551-2556 ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบมากกว่าประเทศไทย แต่ในปี 2557-2560 ประเทศไทยมีความได้เปรียบมากกว่าประเทศเวียดนาม

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าว ประเทศเวียดนาม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญ และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการส่งออกข้าวเวียดนาม รวมถึงวิเคราะห์ความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวเวียดนาม สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของเวียดนาม

จากการศึกษา ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี 2551-2560 พบว่าในช่วงตั้งแต่ปี 2551-2555 เวียดนามมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆปี โดย ปี 2551 เวียดนามมีปริมาณการส่งออกข้าว 4,741,858 ตัน และมีมูลค่าการส่งออกข้าว อยู่ที่ 2,663 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนสูงสุดในปี 2555 ที่มีปริมาณการส่งออกข้าวถึง 8,016,100 ตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2551 ถึง 3 274,242 ตัน และมีมูลค่าการส่งออกข้าวสูงถึง 3,673 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2551 ถึง 1,010 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่หลังจากปี 2556 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยปี 2556 อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าลดลงจากปี 2555 อยู่ที่ร้อยละ -17.8 และ -20.4 ตามลำดับ และมีปริมาณการส่งออกข้าวลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2560

และจากการศึกษา ตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของเวียดนาม ในปี 2551-2560 พบว่า ตั้งแต่ปี 2551 ตลาดส่งออกข้าวของเวียดนามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประเทศในทวีปเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ติมอร์เลสเต รองลงมาเป็นกลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกา ได้แก่ แองโกลา คิวบา เซเนกัล โกตดิวัวร์ กานา โดยตั้งแต่ปี 2551-2553 ประเทศผู้ซื้อข้าวรายใหญ่ของเวียดนาม คือ ฟิลิปปินส์ แต่ในปี 2554 อินโดนีเซีย มีการซื้อข้าวจากเวียดนามเป็น

อันดับ 1 แทนที่ฟิลิปปินส์ด้วยมูลค่าการซื้อขายถึง 1,019 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่มูลค่าการซื้อของฟิลิปปินส์ลดลงถึงจากปี 2553 ถึง 496 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และตั้งแต่ปี 2554 จีนได้อนุญาตให้มีการนำเข้าข้าวจากเวียดนามอย่างเป็นทางการ ทำให้ตั้งแต่ปี 2555 จีนกลายเป็นตลาดส่งออกข้าวที่ใหญ่ที่สุดของเวียดนามจนถึงปัจจุบัน

1.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

จากการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการส่งออกข้าวเวียดนาม พบว่าเมื่อวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายใน เวียดนามมีจุดแข็งอยู่ที่พื้นที่เพาะปลูกที่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าว และนโยบายการพัฒนาพันธุ์ข้าวและนโยบายการตลาดของรัฐบาลเวียดนามที่ทำให้เวียดนามมีความได้เปรียบในการส่งออกข้าว ส่วนจุดอ่อนของเวียดนามคือ ภูมิประเทศที่ทำให้เวียดนามต้องประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้ง รวมถึงปัญหาการขาดแคลนเทคโนโลยีก็เป็นจุดอ่อนสำคัญที่ทำให้เวียดนามยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในการผลิตข้าว และเมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่าโอกาสในการส่งออกข้าวเวียดนามคือการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในทวีปเอเชียและแอฟริกา ร่วมกับภาวะเศรษฐกิจโลกที่ดีขึ้นที่จะทำให้มีการสั่งซื้อข้าวจากเวียดนามเพิ่มมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันอุปสรรคที่สำคัญของการส่งออกข้าวเวียดนาม คือ มาตรการทางการค้าของประเทศผู้นำเข้าที่เข้มงวดมากขึ้น รวมถึงคู่แข่งในการส่งออกข้าวที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

1.3 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวเวียดนามและไทย

จากการ วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวเวียดนามและไทย พบว่าทั้งประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวไปยังตลาดโลก เนื่องจากค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA) ของทั้งสองประเทศมีค่ามากกว่า 1 แต่เวียดนามมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2551-2560 อยู่ที่ 20.75 มากกว่าไทย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 17.92 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายปี จะเห็นว่าตั้งแต่ปี 2557 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของเวียดนามลดลงต่ำกว่าไทย เนื่องจากมูลค่าการส่งออกสินค้ารวมของประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้น ทำให้ค่า RCA มีค่าลดลงไป ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าศักยภาพในการส่งออกข้าวหรือความได้เปรียบในการส่งออกข้าวของเวียดนามที่มีมากกว่าไทย เนื่องจาก

เวียดนามมีการพัฒนาคุณภาพข้าวให้ใกล้เคียงกับไทย แต่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า ทำให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำกว่า ส่งผลให้เวียดนามมีความสามารถในการส่งออกสูงกว่าไทย

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวประเทศไทย” ผลวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายในประเทศของการส่งออกข้าวเวียดนาม มีจุดแข็งคือ พื้นที่ปลูก และการตลาดของรัฐบาล ส่วนจุดอ่อนคือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความต้องการบริโภคของประชากรภายในประเทศ และการขาดแคลนเทคโนโลยี ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกมีอุปสรรคคือมาตรการทางการค้าและคู่แข่งทางการค้าที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โฮ ดินห์ เบา (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญสำหรับการส่งออกข้าวของประเทศไทย ไว้ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อผลประกอบการการส่งออกข้าวของประเทศไทยคือ ปัจจัยด้านการผลิต (พื้นที่การผลิตและผลผลิต) และปัจจัยภายนอกต่างๆ ได้แก่ การแข่งขันของกลุ่ม อัตรากาเรติบโตอย่างช้าๆของตลาด และภัยคุกคามจากประเทศที่เข้ามาสู่ตลาดข้าวรายใหม่ๆ รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิตนาถุ ยวงศิริ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบศักยภาพการส่งออกข้าวของไทยและเวียดนาม แล้วพบว่าเวียดนามมีประชากรจำนวนมากทำให้รัฐบาลจำกัดปริมาณการส่งออกข้าวในบางปี เพื่อรักษาระดับความมั่นคงด้านอาหารภายในประเทศให้มีข้าวเพียงพอกับความต้องการบริโภคข้าวภายในประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวเวียดนาม เมื่อเปรียบเทียบกับไทย ตั้งแต่ปี 2551-2560 ทั้งสองประเทศมีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวในตลาดโลก แต่ค่า RCA ของเวียดนามมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าประเทศไทย โดยเวียดนามมีค่า RCA เฉลี่ยที่ 20.75 และเวียดนามเฉลี่ยที่ 17.92 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัชพร หาได้ (2554) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวขาวกรณีศึกษาการเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศเวียดนาม ไว้พบว่าค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) จากปี 2538 ถึงปี 2553 ของประเทศเวียดนามและไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.26 และ 9.58 มีค่ามากกว่าหนึ่ง หมายความว่าทั้งสองประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความสามารถในการส่งออกข้าวขาวในตลาดโลก แต่ค่า RCA ของเวียดนามมีค่าสูงกว่าและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ปริมาณ มูลค่า และตลาดส่งออกข้าวสำคัญของเวียดนาม รวมถึงวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ โดยใช้ข้อมูลปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของเวียดนามตั้งแต่ปี 2551-2560 ซึ่งในช่วงระยะเวลา 10 ปี ค่อนข้างน้อยไปเกินสำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มการส่งออกโดยรวมและวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ดังนั้นสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีข้อมูลปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวที่มากกว่า 10 ปี เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มได้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงมีการเปรียบเทียบค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ส่งออกข้าวสำคัญของโลกด้วย เช่น อินเดีย จีน สหรัฐอเมริกา ฯลฯ

บรรณานุกรม

สื่อสิ่งพิมพ์

จรรยา โกสีย์ไกรนิรมล และดำรงศักดิ์ ชัยสนิท. การตลาดเพื่อการส่งออก. กรุงเทพฯ : เอ็ม ไอ ซี ครีเอชั่น, 2528.

ศุภัญญา มกรารุช. 100 เรื่องน่ารู้ในเวียดนาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:อมรินทร์คอมมิกส์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2556.

อัทธ์ พิศาลวานิช. “การเปรียบเทียบศักยภาพการผลิตและการค้าข้าวไทยและเวียดนามในตลาดอาเซียน.” มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 31, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2554): 162.

สื่อออนไลน์

กรมส่งเสริมการส่งออก. สถานการณ์ข้าวของประเทศเวียดนาม. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.ryt9.com/s/expd/784223>

ประชาชาติธุรกิจ. เวียดนามวิจัย 10 ข้าวพันธุ์ใหม่ แข่งเดือดตลาดส่งออกเดือนราคาสูงไทย. เข้าถึงเมื่อ 29 เมษายน 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-42587>

ประชาชาติธุรกิจ. ส่งออกผวาข้าวพันธุ์ใหม่ญวน-เขมรตีตลาดจีน. เข้าถึงเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.prachachat.net/prachachat-top-story/news-121054>

โพสต์ทูเดย์. เวียดนามจะปรับขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ อีก 5.3% ในปี 2562. เข้าถึงเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/aec/news/568196>

สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. สถานการณ์สินค้าข้าวเวียดนาม(เม.ย.60). เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก https://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/168350/168350.pdf&title=168350

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. **เวียดนามประเทศและประชาชน**. เข้าถึงเมื่อ

1 พฤษภาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.boi.go.th/thai/clmv/>

Back_up/2010_vietnam/2010_vietnam_1_0-1.html

สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน. “สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม”. เข้าถึง

เมื่อ 2 ตุลาคม 2561. เข้าถึงได้จาก [https://www.neda.or.th/home/en/downloadfile.php?](https://www.neda.or.th/home/en/downloadfile.php?path=uploads/news/&file=29201584010-Kk9lq8O3.pdf)

[downloadfile.php?path=uploads/news/&file=29201584010-Kk9lq8O3.pdf](https://www.neda.or.th/home/en/downloadfile.php?path=uploads/news/&file=29201584010-Kk9lq8O3.pdf)

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. **โครงสร้างการส่งออกสินค้าของไทย**. เข้าถึงเมื่อ 16 กุมภาพันธ์

2562. เข้าถึงได้จาก <http://www2.ops3.moc.go.th/#>

ส่วนแบ่งทางการตลาด การกำหนดตลาดเป้าหมาย และการวางตำแหน่งทางการตลาด. เข้าถึง

เมื่อ 28 เมษายน 2561. เข้าถึงได้จาก <http://besterlife.com/>

อัทธ์ พิศาลวานิช. **เทียบศักยภาพผลิตข้าวไทย-เวียดนาม**. เข้าถึงเมื่อ 28 เมษายน 2561. เข้าถึงได้

จาก <https://www.tcijthai.com/news/2014/02/watch/3816>

_____. **นโยบายข้าวเวียดนาม: บทเรียนที่ไทยต้องรู้**. เข้าถึงเมื่อ 6 พฤษภาคม 2561.

เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/567510>

United Nations. **UN Comtrade Analytics**. Accessed February 19, 2019. Available from

<https://comtrade.un.org/labs/data-explorer/>

บทความวิจัย

กัลยา พิมพ์เพราะ. “ศักยภาพการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ.” วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

ธนัชพร หาได้. “การศึกษาความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวขาว กรณีศึกษาการ

เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศเวียดนาม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

พนิตนาฏ ยวงศิริ. “การเปรียบเทียบศักยภาพการส่งออกข้าวของไทยและเวียดนาม.” วิทยานิพนธ์

เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.

รัชลาภจิรจิต พนาสิทธิ์. “ศักยภาพในการส่งออกข้าวของไทย.” สารนิพนธ์ปริญญาโท
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

โฮ ดินห์ เบา. “ปัจจัยสำคัญสำหรับการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม.” วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2547.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวพันธิกา นิต์สนักุล
วันเดือนปีเกิด	5 พฤศจิกายน พ.ศ.2538
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	197 หมู่ 1 ต.ทรายขาว อ.สอยดาว จ.จันทบุรี 22180
ประวัติการศึกษา	
2558 – ปัจจุบัน	ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา ภาษาเวียดนาม
2551 – 2556	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สายวิทย์-คณิต โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี